

77. заседание

Събота, 10 май 1924 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 15 ч. и 15 м.)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провери по списъка присъстваващите г. г. народни представители.

Секретарь И. Хрелопановъ (д. сг) (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствували следните народни представители: Алиевъ Афузъ Садъкъ, Ангеловъ Йорданъ, Атанасовъ Никола, Баралиевъ Христо, Бошняковъ Димитъръ, Бояджиевъ Стефанъ, Бояджиевъ Хасанъ Ефенди, Братановъ Почо, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, Велиновъ Тончо, Гиртиновъ д-ръ Александъръ, Гочевъ Дѣлчо Тодоровъ, Голевъ Димитъръ Георгиевъ, Господиновъ Христо П, Гочевъ Стефанъ, Гургутски Рангелъ, Данаиловъ Георги, Дилиановъ Минчо, Димитровъ Тодоръ, Еминовъ Бекиръ Саджъ Мехмедъ, Желѣзковъ Петровъ, Ивановъ Пани, Кабагчиевъ Христо, Каишевъ Атанасъ, Караджовъ д-ръ Илия Караивановъ Иванъ, Картунковъ Андрей, Кемилевъ Никола, Колевъ Михаилъ Моневъ, Кормановъ д-ръ Найдентъ, Костурковъ Стоянъ, Кръстевъ Захари, Кърчевъ Димо, Ляичевъ Андрей, Манафовъ Христо, Малгеровъ Димитъръ, Марулевъ Йосифъ, Милковски Александъръ, Минковъ Атанасъ, Мончевъ Борисъ, Найденовъ Петко, Нейчевъ Адамъ, п. Николовъ Маринъ, Петковъ Петко, Петровъ Борисъ, Пѣевъ Георги Т., Реджовъ Григоръ, Славейковъ Христо, Сребърниковъ Никола, Стефановъ Велико, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Стоиновъ Станчо, Теодоровъ Теодоръ, Тодоровъ Илия, Търпановъ Петко, Храновъ Методи, Христовъ Христо, Черневъ Христо, Чепмеджиевъ Григоръ, Чарпанлиевъ д-ръ Никола, Юртовъ Георги и Яневъ Димитъръ).

Председателстваващъ Н. Найденовъ (Звъни): Присъствуватъ 107 души народни представители. Понеже има законното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя нѣколко съобщения.

Разрешенъ е отпускъ по важни домашни причини на следните г. г. народни представители:

На г. Георги Косовски — 4 дни;

На г. Христо Михайловъ — 2 дни;

На г. Христо Баралиевъ — 3 дни;

На г. Минчо Дилиановъ — 2 дни;

На г. д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ — 3 дни, по важна обществена работа.

Подадени сж заявления за отпускъ и отъ нѣколко души народни представители, за които се изисква вашето одобрение съгласно правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, понеже използванитѣ отъ тѣхъ дни въ отпускъ досега надминаватъ 20.

Народниятъ представитель г. Господинъ Продановъ иска 4 дни отпускъ по гражданското дѣло № 43 1924 г. на Бургаския окръженъ съдъ. Понеже се е ползувалъ досега съ 27 дни отпускъ, ще положи на гласуване искането на сжкия народенъ представитель. Моля, ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Господинъ Продановъ 4 дни отпускъ по посочениятъ отъ него причини въ заявлението му, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието разрешава.

Народниятъ представитель г. Рангелъ Гургутски е поискалъ 10-дневенъ отпускъ по важни домашни причини. Досега той се е ползувалъ съ 16 дни отпускъ. Моля, ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ 10-дневенъ отпускъ на народния представитель г. Гургутски, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието разрешава.

Народниятъ представитель г. Хасанъ Бояджиевъ е поискалъ 20-дневенъ отпускъ по важни домашни причини.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ отпускъ на народния представитель г. Хасанъ Бояджиевъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието разрешава.

Следъ това имамъ да направя нѣколко съобщения за постъпилиятъ въ бюрото на Народното събрание питання.

Постъпило е питане отъ Новозагорския народенъ представитель г. Петъръ Миновъ за нѣкои инциденти, станали въ Нова-Загора. Въ сжщото питане се излагатъ оплаквания отъ действията на административни чиновници тамъ. Това питане е отправено до г. министра на вътрешнитѣ работи. Ще се изпрати на сжкия министъръ, за да отговори съгласно правилника.

Постъпило е питане отъ народния представитель г. Иванъ Д. Петровъ за това, че нѣкои държавни служители — учители, желѣзничари и др. — сж се проявили въ активно и дребнаво партизанство презъ време на изборитѣ за окръжни съветници. Това питане е отправено до г. министъръ-председателя и министра на народното просвѣщение. То сжщо така ще се изпрати на надлежния министъръ, за да отговори.

Постъпило е питане отъ народния представитель г. Хараламби Стояновъ за нѣкои инциденти въ Старозагорския затворъ. Въ това сж питане той се оплаква противъ властитѣ на този затворъ. И това питане ще се изпрати на г. министра на войната и г. министра на правосъдието, до които е отправено, за да отговарятъ.

Постъпило е питане отъ народнитѣ представители г. Петъръ Миновъ и г. Николай Петрини — това питане достига когато току-що откривахъ заседанието и затова то не е четено отъ мене; отнася се до нѣкои действия на административни чиновници. Сжщо така и то ще се изпрати на г. министра на вътрешнитѣ работи, за да отговори.

Постъпили сж законопроекты за разрешаване на Шуменската, Поповската и Търновската градски общини да сключатъ заеми.

Г. г. народни представители! Ще пристъпимъ къмъ разглеждането на първата точка отъ дневния редъ, а именно: докладъ на пропетарната комисия.

Н. Мушановъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Имате думата г. Мушановъ.

Н. Мушановъ (д. сг): Искамъ да помоля г. министра на вътрешнитѣ работи да отговори на питането, отправено отъ г. д-ръ Александъръ Гиртиновъ, кето е отъ много спешенъ характеръ, за да може да знаемъ намѣрешието на правителството, дали ще измѣни закона за Софийската градска община, за изборитѣ, които ще станатъ следъ 20 дни. Този въпросъ е бързъ и не изисква никакви справки. Трѣбва да ни се каже отъ страна на правителството, ще измѣни ли или не този противоконституционенъ законъ, който атакува въ основа самоуправлението на Софийската община, гласуванъ презъ време на дружбанитѣ. Утре г. министърътъ на вътрешнитѣ работи излиза да държи речъ предъ софийското общество. Ще бжде добре да бждемъ наясно по този въпросъ, още повече, че въ този законъ има такова посѣгателство, каквото никогда досега въ България не е допускано. При това заявявамъ, ако останемъ недоволни отъ отговора на г. министра, ще обърнемъ питането въ запитване.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи отсъствува сега.

Н. Мушановъ (д. ст.): При все това, азъ повдигамъ този въпросъ, защото съмътамъ, че той е много лекъ — нѣма нужда отъ справки — защото е спешенъ. Ако е тукъ г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ще бъде добре да ни отговори.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Хараламби Христовъ.

Х. Христовъ (с. д.): Вчера азъ оправихъ едно питане до г. г. министритѣ на земледѣлието и финанситѣ по единъ въпросъ за риболовцитѣ, които протестирайтъ, защото не сж улеснени, да могатъ уловената евтина риба да я продаватъ на бедното население, а сж принудени да хвърлятъ тая риба обратно въ морето. Тѣзи протестни телеграми сж печатни въ вестницитѣ презъ времето, когато Камарата бѣше въ ваканция. Азъ молихъ да се даде спешностъ на моето питане. Въ сжщностъ нѣма и защо да се иска да се дава спешностъ на питането ми, защото чл. 60 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание казва, че министритѣ, които се питатъ по известни въпроси, сж длъжни най-късно въ следующето заседание да отговорятъ на питанията. И понеже тукъ сж г. г. министритѣ на земледѣлието и финанситѣ, азъ моля да се постави на разглеждане моето питане.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г-да! Доколкото се простирайтъ моитѣ сведения по този въпросъ, откровенно казано, повече се приказва, повече се шуми.

Х. Христовъ (с. д.): Азъ искамъ да развия питането си.

Министъръ П. Тодоровъ: Добре, развийте го.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Хараламби Христовъ.

Х. Христовъ (с. д.): Г. г. народни представители! Преди месецъ нѣщо, тукъ, въ Камарата, се разглеждаше законопроектътъ за създаването на риболовно училище и тогава мнозина отъ народнитѣ представители говориха за риболовството въ нашата страна и се изнесоха факти, които очудиха и насъ, народнитѣ представители, очудиха и г. г. министритѣ, възбудиха и смѣхъ въ Народното събрание, че е възможно въ нашата страна да има една професия такава, каквато е риболовството, при която на риболовцитѣ се налагатъ 14 вида данъци. Народнитѣ представители, които взеха думата тогава, изброиха тия 14 вида данъци върху рибата, като посочиха и факти, че въ Варна и на други мѣста риболовци, които сж наловили голѣми количества евтина риба, не само не сж получили отъ продажбата ѝ онова, което сж дали като данѣкъ, но сж платили отъ джоба си нѣщо повече отъ прихода, който иматъ отъ продажбата на рибата. И вследствие на туй, посочи се, че много риболовци, които ловятъ риба, вмѣсто да предлагатъ тази евтина риба на бедното население при едни по-износни цени, сж принудени да я хвърлятъ обратно въ морето или въ Дунава. Тогава и на г. министра на земледѣлието стана весела тази работа, защото не може освенъ да се смѣе човѣкъ на това, какъ е възможно въ България, една страна не много културна, но не и дива, да има хора съ единъ такъвъ поминѣкъ, какъвто е риболовството, да изваждатъ отъ водата грамадни количества риба и когато тази риба е евтина и не могатъ да ѝ платятъ данѣкъ, да я хвърлятъ обратно въ водата. И даже се направиха запитвания къмъ г. министра на земледѣлието, дали и сега е така, както е било при миналитѣ правителства, при миналѣтъ Камари. Г. министърътъ направи знакъ, нѣкакъ да ни убѣди, че тази работа не е така, че рибата не се хвърля обратно въ морето, че тази риба макаръ и евтина, дава ѝ се възможностъ да се продава на по-долна цена и да служи като храна на населението. Презъ време на ваканцията на Камарата, въ вестницитѣ се изнесоха нѣколко протестни телеграми отъ риболовцитѣ. Една такава телеграма е печатана и въ в. „Свободна речъ“ отъ 26 априлъ. Тя е интересна и Народното събрание трѣбва да я знае. Подписана е отъ 278 риболовци и гласи следното: (Чете) „Днесъ всички риболовци решиха да хвърлятъ рибата, уловена отъ два дни изобилие въ морето, защото при продажната цена не се покриватъ акцизитѣ и общинския налогъ. Пропада златния ни трудъ следъ дълги скитания изъ морекитѣ вълни, изложени на рискове

и гладъ. Населението се нуждае отъ тази рибна реколта и вижда какъ рибата се хвърля обратно въ морето по единствената причина, че тогава, когато се разрешава продоволствениятъ въпросъ, четиринадесетъ вида данѣци тежатъ надъ нашия поминѣкъ. Днесъ и вчера имаме надъ десетки хиляди килограма при цѣна 4 л. килограма, макаръ и чирозъ, хамсия, блецъ и дребна коларка, но тя е най-достъпната храна за селското население. Всички придошли селяни сж заминава сж празни ръце, защото при четири лева кило риба, трѣбва да платимъ на държавата единъ левъ и половина жестока златенъ общински налогъ и деветъ лева акцизъ — това, което никѣде другаде на земното кълбо не сжществува. Молимъ съ министерско постановление отменитѣ поне тѣзи два данѣка, засега, защото остава още двадесетъ дни до изтичане сезона и ако въ това време той тежи надъ насъ, ние преставаме всѣкакво риболовно производство, а сезонътъ показва изобилна реколта, която минава и отминава и ако ние я пропуземъ, ще я хванатъ ю ромѣнскитѣ и руски брѣгове. Пакъ молимъ, отменитѣ телеграфически тѣзи поне два данѣка“.

Тази интересна, както виждате, телеграма, подписана отъ 278 риболовци, е придружена съ една статия отъ професоръ д-ръ Консуловъ, който също така отбелѣзва, че нигде въ никоя напреднала страна не сжществува тия данѣци — посочва единъ авторитетъ — Вешняковъ, който се занимава съ този въпросъ и потвъртава същото нѣщо — посочва, колко евтина е била рибата въ миналото въ другитѣ държави и какъ е скъпа у насъ; посочва, че и днесъ въ Германия рибата коштува 4—5 л. килограмътъ, месото — 40—50 л. У насъ вие знаете, че рибата напоследѣкъ е по-скъпа отъ месото. Въ друга една статия по-рано г. Консуловъ сжщо така посочваше за липсата на такива данѣци въ другитѣ държави и казва, че въ напреднатитѣ страни поощряватъ риболовството, а не му налагатъ данѣци. И казва, че ще бъде добре, разумно, рационално, ако се даватъ подъ лаемъ блати и заградени мѣста въ водитѣ на Дунава и морето, дето риболовцитѣ ловятъ риба, като последнитѣ бъдатъ освободени отъ всѣкакви данѣци.

Ето този е въпросътъ, който азъ повдигамъ и искамъ отъ г. министра на земледѣлието и отъ г. министра на финанситѣ да кажатъ какво мислятъ да направятъ въ близко време — защото риболовцитѣ казватъ, че сега е сезонътъ за ловене на такава риба — за да не се хвърля рибата обратно въ морето, а да служи за храна на бедното население. Въпросътъ нагледъ може да ви се вижда за дребенъ, но въ сжщностъ той не е дребенъ, той е много едъръ. Вие ще се занимавате съ законопроектъ, за да нареждате прехраната, за да премахнете кризата въ прехраната, а има случаи, кѣдето съ десетки хиляди килограма риба, които струва милиони лева, се хвърля обратно въ морето. Тя е едно благо, азъ бихъ казалъ хлѣбъ, който трѣбва да се даде на бедното население, а този хлѣбъ се хвърля въ морето, едно богатство се унищожаваша. И правъ е г. Консуловъ, когато пита, въ каква държава се намираме и когато сравнява нашата държава по този поводъ съ Химидовата Турция — не съ днескашната. Той не знае дали тамъ сжществува такива непоносими данѣци върху единъ поминѣкъ, които да принуждаватъ хората отъ този поминѣкъ, риболовцитѣ, да не предлагатъ уловената риба на населението, а да я хвърлятъ обратно въ морето и по такъвъ начинъ и тѣ да се лишаватъ отъ своя поминѣкъ и сжщевременно да не се подпомага прехраната. После, съмѣтката, която се прави въ тия статии е следната: ако правителството и респективнитѣ министерства мислятъ, че по такъвъ начинъ ще взематъ повече данѣкъ отъ рибата, отколкото, ако я освободятъ отъ тия данѣци, за да отиде да се продава като продуктъ за прехрана на населението и върху прихода на риболовцитѣ се вземе другъ данѣкъ — данѣкъ върху общия доходъ — тѣ се лѣжатъ. Рибата се хвърля обратно въ морето и никакъвъ данѣкъ не се получава. После, съ този начинъ на облагане сж свързани и редъ други неудобства. Посочи се, че вънъ отъ тия 14 данѣци има и други данѣци, които се взематъ. Тия които отиватъ да преглеждатъ рибата, по единъ или другъ начинъ прибиратъ отъ нея за себе си и по нѣкой пътъ изпращатъ и на по-голѣмото началство.

Ето защо, редица причини ни заставятъ да повдигнемъ този въпросъ въ Народното събрание. Азъ бихъ молилъ народнитѣ представители да погледнатъ сериозно на този въпросъ, защото това положение нелага страната, излага Камарата, излага и правителството. Ако въ миналото това е търпѣно вследствие на голѣмъ партизанлъкъ, вследствие на това, че депутати отъ болшинството и правителството не сж служили на държавата, не сж гледали инте-

реситъ на населението, правъ е г. Консуловъ да казва, че следъ 9 юний, откогато имаме друго правителство, което се грижи за помирѣна на населението, което се грижи за напредъка на страната, не би трѣбвало да се допуска една такава аномалия, която може да ни характеризира като една държава, по-долна отъ Хамидовата държава.

Ето защо, азъ моля респективнитѣ двама г. г. министри да бждатъ тъй добри и да кажатъ, какво смѣтатъ тѣ да направятъ въ най-скоро време, днесъ, утре, за да се улеснятъ риболовцитѣ въ този сезонъ — който ще мине, споредъ тѣхъ, следъ десетина дни — да не пропуснатъ тази риба и ако има уловена такава риба, която се продава на евтина цена, да не се хвърли обратно въ морето, а да се даде на населението за прехрана. Ако не може веднага да мине тукъ законъ, съ едно разпореждане може да се облекчатъ тѣзи хора а по-нататѣкъ, следъ единъ-два дни, да се узакони тази мѣрка, а не да се занимаваме сега съ нѣща, които могатъ да се постложатъ. Ето на, тукъ разгледаме закона за сѣдене министритѣ, нѣщо, което може глеждахме нѣкакъвъ законъ за бѣлитѣ бюлетени, ще разгледа се постложи, нѣщо, което не е тъй бързо, ако не се преследватъ нѣкакви партизански цели. Има по-спешни въпроси, какъвто е той, който излага пѣлата страна, който излага Камарата и правителството и на който трѣбва да се даде една голѣма спешностъ. Това е, което искаха да кажа.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Това питане, отправено отъ народния представител г. Хараламби Христовъ, не съмъ получилъ, но въ всѣки случай азъ мога да отговоря веднага.

Въпросътъ за риболовството ме е интересувалъ и веднага още съ поемането властѣта отъ днешното правителство азъ назначихъ една комисия, която да проучи всички пречки, които сѣватъ развитието на риболовството у насъ. Тази комисия, въ която влизаха представители на всички ведомства, ми представи единъ протоколъ, въ който се казваше изрично, че действително една отъ най-важнитѣ пречки сѣ данѣнитѣ, които каратъ риболовцитѣ да хвърлятъ обратно частъ отъ уловената риба въ морето или въ рѣкитѣ. За този протоколъ, когато минаваше законътъ за морското риболовно училище, между другото азъ казахъ тогава — това положение се експлоатираше тукъ отъ трибуната — че тѣзи проучаваня сѣ направени отъ Министерството на земледѣлието и че ще се пратятъ на министъра на финанситѣ за да може да се направятъ нужнитѣ измѣнения въ закона за акцизитѣ, въ който сѣ предвидени такси за събиране акцизъ върху рибата. Г. министърътъ на финанситѣ е наредилъ сега, при изработване измѣненията на закона за акцизитѣ, да се премахне акцизътъ върху рибата. Всичко това е направено, като за основа сѣ взети проучаванията и протокола. Повече отъ това нѣма какво да ви заявя.

Въ всѣки случай дължа да заявя на г. Христовъ, че азъ, като министъръ на земледѣлието, не съмъ заявявалъ, че сегашното положение не било такова, какъвто било досега, а било измѣнено. Никога такъвъ изразъ не съмъ употребилъ, съ такъвъ изразъ не съмъ си служилъ.

К. Лулчевъ (с. д.): Значи положението сега е като миналото?

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: То е като миналото, защото забравяте много лесно миналото.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Хараламби Христовъ да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министъра.

Х. Христовъ (с. д.): Азъ не можахъ да разбера, защо г. министърътъ се залови за единъ изразъ, който нѣма никакво особено съдържание.

Министъръ Я. Молловъ: Защо вие експлоатираете едно положение?

Х. Христовъ (с. д.): Азъ, напротивъ, казахъ, че следъ 9 юний се очаква една промѣна, и за такива работи трѣбва да има спешностъ. Тѣй че никакъвъ упрекъ не съмъ направилъ, който да е нѣкакъ си обиденъ или за г. министъра, или за правителството.

Сега, азъ не мога да бжда доволенъ отъ този отговоръ на г. министъра, защото и утре ние, като депутати, може би ще получимъ пакъ такива телеграми отъ риболовци.

Тукъ може да има само единъ отговоръ, г. министре, и Вие заедно съ другитѣ да се възмутите отъ едно такова фактически положение и да кажете на народнитѣ представители, че Вие ще махнете туй скандално положение. И то трѣбва да стане веднага, днесъ, утре, за да улесните хората въ сезона, за да могатъ да упражняватъ своята професия и да има резултати отъ тази тѣхна професия. Другото не е отговоръ, другото е: комисия има, комисията ще се занимае, г. министърътъ на финанситѣ въ законопроектъ си за акцизитѣ ще премахне акцизитѣ върху рибата. Но въпросътъ е за 20 дни, а десетина вече сѣ изминали и оставатъ още десетина дни, за да се улеснятъ тѣзи хора въ тѣхния поминѣкъ и да даде възможностъ рибата, която се лови, утре да не бжде хвърлена пакъ въ морето, защото това е скандалъ. Азъ не зная какъ не може да се усѣти туй. Азъ не приказвамъ това за партизанлъкъ, не го приказвамъ отъ партизански усѣщания, отъ партизански чувства, а се чудя, когато има криза въ прехраната, когато трѣбва да се улесни населението, какъ може единъ народенъ представителъ да търпи такова положение — да се хвърля въ морето едно благо, една храна, десетки хиляди килограма риба, която струва милиони лева, а да не се тури като приходъ въ поминѣка на онѣзи, които работятъ и онѣзи, които отиватъ да си купятъ по-евтина храна. Ето защо, азъ смѣтамъ, че тукъ г. министърътъ трѣбва да даде другъ отговоръ, за да бждемъ всички доволни: ще направя разпореждане утре, други денъ, за да не се хвърля рибата въ морето — само такъвъ отговоръ може да задоволи Народното събрание.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ мисля, че народниятъ представител г. Хараламби Христовъ трѣбваше да знае, че азъ такъвъ отговоръ не мога да дамъ, когато заседава Народното събрание, защото само Народното събрание е властно да измѣни законитѣ — толкова.

К. Лулчевъ (с. д.): Но законопроектитѣ се внасятъ отъ министритѣ.

Х. Христовъ (с. д.): Ние ще ви внесемъ тогава единъ законопроектъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Азъ не отричамъ, че съществуващитѣ закони за акцизитѣ, за общинския налогъ и за другитѣ данѣци, които засѣгатъ риболовството, иматъ известни недостатѣци. Това личи още въ законопроектъ за общинския налогъ, който съмъ внесълъ отдавна въ Камарата, въ който фактически акцизътъ върху рибата е премахнатъ. Но азъ не съмъ виноватъ, че този законопроектъ не е миналъ презъ Камарата и не е станалъ законъ. Това едно. Второ, законопроектътъ за държавния акцизъ, респективно за акциза, който се събира върху рибата, е готовъ, но понеже той не засѣга само рибата, а засѣга маса други данѣчни обекти и тѣ ме повече интересуватъ, ако искате да знаете — напр. каша, въобще акцизъ въ всичкитѣ видове — естествено, въпросътъ е доста комплициранъ и не може да се внесе веднага въ Камарата за разглеждане. Пратенъ е въ Държавната печатница за напечатване и въ най-близко време ще го имате на разглеждане. Та ние тукъ сме внесли маса законопроекти, но не сѣ минали презъ финансовата комисия. Кой носи отговорностъ за туй, това е отдѣлна работа. Значи, всичко онова, което е могло да се направи по пътя на законодателството, е направено, заради туй защото Министерскиятъ съветъ, както спомена и г. министъръ Молловъ, не може сега съ декрети да отмѣнява облози.

Що се отнася до болезнения трагизъмъ — позволете ми тия изразъ — който г. Хараламби Христовъ внесе въ своето питане, азъ смѣтамъ че на една четвъртъ той не е умѣстенъ, защото за тия десетки хиляди килограма риба, която е хвърлена обратно въ морето, могатъ да говорятъ само хора, които тенденциозно обясняватъ известенъ въпросъ, който внасятъ краенъ субективизмъ въ него. Г. г. народни представители! Не трѣбва да гледаме на работитѣ по-мрачно . . .

Х. Христовъ (с. д.): Въ в. „Свободна речъ“ е статията за това, ако е за тенденциозностъ думата.

Министъръ П. Тодоровъ: Моля. — За десетки хиляди килограма говорите Вие!

Х. Христовъ (с. д): Единъ най-енергиченъ защитникъ на правителството говори туй. И телеграмата е тукъ, и обясненията сж тукъ, и статията е тукъ (Показва в. „Свободна речъ“)

Министъръ П. Тодоровъ: Моля, г. Хараламби Христовъ!

Х. Христовъ (с. д): Искамъ да кажа, че нѣма тенденциозностъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ Ви изслушахъ, моля и Вие да ме изслушате. Азъ не оспорвамъ, подчертавамъ и азъ, че въ известни крайща на нашата страна е имало случаи, благодарение на това, че се е плащало повече акцизъ, отколкото е трѣбвало и е можело да понесе рибата, да се хвърли по-малокачествената риба обратно въ морето, което, безспорно, е една стопанска загуба. Нѣщо подобно има тукъ или тамъ, но това сж инциденти, които се генерализиратъ отъ заинтересовани страни и които се печататъ въ подобни телеграми. Не оспорвамъ, че има разумъ въ статията на г. д-ръ Консуловъ, но той, като всѣки професионалистъ, който смѣта, че известна идея, която трѣбва да обърне вниманието на обществото и постоянно я интерпретира въ известни вестници. — азъ четохъ тази статия — отива въ известни преувеличения. Въ всѣки случай, казвамъ — и по-рано съмъ съзнавалъ това — този акцизъ не трѣбва да съществува, защото не е нѣкой тлъстъ държавенъ ресурсъ. Държавниятъ бюджетъ получава отъ този акцизъ само 2½ милиона лева, и тюрюлюцията си не струва и пакостята си не струва, която той причинява. Затуй въ най-близко време, както имате законопроектъ за общинския налогъ, ще имате и той. Ако г. г. народните представители желаятъ да дадатъ спешностъ на тоя законопроектъ, затова защото тукъ-таме се е хвърляло малокачествената риба, азъ мога да го внеса още утре за разглеждане, обаче имате и бюджетпроекти и други законопроекти, които трѣбва да разглеждате. Повтарямъ, ако желаете, можете да прередите дневния редъ, но всичко, каквото може да се направи, е направено. Отдѣленъ законопроектъ за облагане на рибата или за измѣнение на известни членове отъ закона, които облагатъ тая риба, не мога да внеса, защото, казахъ, рибата донесе 2½ милиона лева, когато нашата донесе 100 милиона лева на фиска. Ако акцизътъ на рибата засѣга само нѣкои производители, съгласете се, че акцизътъ на спирта и питиетата, който засега маса население, е единъ далѣкъ отъ първостепенно значение, който привлича вниманието и на други компетентни хора. Всичко това трѣбваше да се унисфицира, да се обсъди и да се внесе на обсъждане въ Парламента.

Що се отнася до голѣмия въпросъ, да се облекчи прехраната, азъ ви питамъ: какъ ще се облекчи прехраната, ако се махне акцизътъ на рибата? Не си правете голѣми надежди, защото цената на рибата не се определя отъ фактическия ниво на акцизъ, подчертавамъ, но се определя отъ маса други фактори, които далечъ нѣматъ туй отношение къмъ дажъка, който преди малко г. Христовъ изтъкна. Азъ ви обещавамъ следъ два дена, или най-късно следъ петъ дена, да ви внеса този законопроектъ, да го разглеждате и да се свърши въпросътъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Г. министърътъ на земледѣлнето ще отговори на питането на чирпанския народенъ представител г. Недѣлко Топаловъ.

Моля г. Топаловъ да развие питането си.
Имае думата, г. Топаловъ.

Н. Топаловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Отправихъ питането си къмъ г. министра на земледѣлнето поради това, че въ чирпанския синдикатъ „Трудолюбие“ бѣше залочната ревизия още отъ м. май м. г. Около 1 юний м. г. тази ревизия бѣше преустановена — наложено бѣше на чиновниците да я преустановятъ и се преустанови за известно време. Следъ 9 юний тази ревизия се продължи. Доскоро, обаче, резултатитъ отъ нея ние не знаехме. Азъ отправихъ питането си къмъ г. министра на земледѣлнето не че не знаехъ, че интереситъ на банката не сж засегнати, но защото интереситъ на маса кооператори бѣха и сж много зле засегнати, много зле поставени. Заради това искахъ да се даде колкото се може по-скоро спешностъ на акта и да се търсятъ отговорниците за тая работа.

Чирпанскиятъ синдикатъ е ималъ 350 души членове и отъ тѣхъ, споредъ ревизията, 120 членове сж подписани

отъ друго, 130 сж безъ заявления, а, както виждате, останали сж редовни членове едно съвсемъ малко число. На тая цифра обръщамъ вниманието ви. Защо? Защото чирпанскиятъ синдикатъ, споредъ направената ревизия — а и отъ по-рано, преди ревизията, бѣше ясно, че има загуба — изгубе, че има една загуба повече отъ 500.000 л. Азъ отправихъ питането си къмъ г. министра на земледѣлнето, защото искахъ да знамъ, по кой начинъ ще могатъ да се защитятъ интереситъ на тия хора, които не сж подавали заявления, защото и тѣ поематъ отговорностъ заедно съ оѣззи, които сж редовни членове. Независимо отъ това на сжщитъ членове и до днесъ не сж раздадени премиятъ на сума повече отъ 900.000 л. Премиятъ не сж раздадени, а е почнато горско предприятие безъ разрешение на общото събрание, където има суми злоупотребени, а отговорността пада върху членоветъ, подписали и неподписали заявления.

Поради туй отправихъ туй питане къмъ г. министра на земледѣлнето и моля той да ми отговори, какво е направено съ ревизията досега и какво е направилъ той съ получаването на акта, дали го е получилъ, и дали изобщо е привлѣкалъ виновниците подъ отговорностъ за тия злоупотребления.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлнето и държавните имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Чирпанскиятъ районенъ земледѣлски синдикатъ „Трудолюбие“ е поискалъ отъ Българската земледѣлска банка на 22 декември 1922 г. единъ кредитъ отъ 50.000 л. Земледѣлската банка отказала да кредитира синдиката по съображения, че неговата дейностъ не вдѣхвала никакво доверие. Презъ първата половина на 1923 г. синдиката подновява искането си. Земледѣлската банка нарежда единъ съвъ нейнитъ главни инспектори да залочне ревизия и следъ като провъри дейността на синдиката, тогава да реши въпроса дали може да отпусне искания кредитъ. Ревизията е била почната на 14 май 1923 г., следъ това е била преустановена поради събитията отъ 9 юний и следъ туй наново подновена. Ревизията, обаче, се е напълнила на маса дефекти, на маса нередовности и нарушения на законитъ и сж били съставени повече отъ 2 хиляди акта за тия нарушения. Следствие на това, работата е трѣбвало да продължи много време. Тия актове сега сж събрани и се изпращатъ въ финансовата инспекция, за да може по-нататъкъ да имъ се даде ходъ. Препишъ отъ актоветъ се изпраща въ сѣда за надлежно разпореждане, за да могатъ виновниците да се теглятъ подъ отговорностъ. Земледѣлската банка въ всѣки случай не е кредитирала синдиката „Трудолюбие“, и той не ъ е дължалъ нито стотинка. Така че Земледѣлската банка нито съ една стотинка не е ошетена. Това е положението на синдиката.

Н. Топаловъ (д. сг): Ами по отношение на кооператоритъ?

Министъръ Я. Молловъ: Именно, тѣзи 2 хиляди акта се изпращатъ въ финансовата инспекция, а препишъ отъ тѣхъ — въ сѣда.

Н. Топаловъ (д. сг): Възмущението тамъ е голѣмо, защото и до днесъ управителниятъ съветъ, начело съ бившиятъ министъръ Маноловъ не е привлеченъ подъ отговорностъ за тия злоупотребления.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ ви казахъ, че ревизията продължи твърде много време. Трѣбвало е да се ходи въ всѣко село да се установи отговорността и за това е забавена. Въ всѣки случай, всичко е приключено и актоветъ се изпращатъ въ финансовата инспекция.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Топаловъ! Доволенъ ли сте отъ отговора?

Н. Топаловъ (д. сг): Азъ съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра, обаче го моля, както моля и г. министра на финанситъ, да се побърза съ изпращането на актоветъ въ сѣда. По сжщия въпросъ имамъ отправено питане и къмъ г. министра на финанситъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ ще кажа само две думи. Почти всички ревизии сж отдавна привършени, не само на

синдикатитът, но и на всички ония мистериозни съделки, които на времето занимаваха, пък даже и сега занимават българското общество. Всички книжа, съ малки изключения, сж изпратени на съдебните власти. Така е съ чековата афера, така е съ разграбването на арсенала, така е съ метилевата афера, така е съ балнотната афера, така е съ спиртната афера, така е съ кое ли не? Всичко това, дотолкова, доколкото засяга Финансовото министерство и респективните финансови инспектори, е отдавна приведено въ известност, книжката сж изпратени на съдебните власти и тѣ ще кажат своята дума.

Г. Косовски (а): Приказки!

Министър-председателъ А. Ц. Цанковъ: Вагабонтлуди колкото желаете!

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — докладъ на прошетарната комисия.

Докладчиците г. г. Христо Статевъ и Христо Сапунджиевъ отсъствуватъ.

Има думата докладчикътъ г. Христо Мирски.

Докладчикъ Х. Мирски (д. ст): Списъкъ III, № 248. Г. г. народни представители! Управителниятъ съветъ на Българското търговско параходно дружество е подало молба да му се отпусне едно мѣсто, върху което да построи здание, което да служи за помѣщение на това дружество. Въ тая молба дружеството иска това мѣсто да му се отстъпи безплатно. Преписката е пратена въ Министерството на земедѣлнето и държавните имоти. Министерството е назначило комисия, която да оцени това мѣсто, и комисията е дала оценка за мѣстото, по 1100 л. за квадратенъ метъръ, а за постройките — за които се говори въ надписа на г. министра, че били почти на разрушение по 250 л. за квадратенъ метъръ. Министерството на земедѣлнето и държавните имоти смѣта, че това мѣсто и постройките върху него би могли да се отпуснатъ срещу една сума отъ 358.357-50 л. Прошетарната комисия, като има предъ видъ тия данни, реши да моли почитаемото Народно събрание да се съгласи да се отстъпи на Българското параходно дружество това мѣсто, срещу заплащането на сумата 358.357-50 л., а ще даромъ, при условие зданието да се построи по планъ, одобренъ отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството и възприетъ отъ Министерския съветъ, като постройката на това здание бѣде извършена въ срокъ отъ 2 години. Моля народното представителство да се съгласи съ това решение на комисията.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване предложението на прошетарната комисия.

Моля ония г. г. народни представители, които одобряватъ решението на прошетарната комисия да се отстъпи на Българското параходно дружество въ гр. Варна държавното мѣсто, находяще се въ главния входъ на Варненското пристанище отъ 265-45 кв. метра при правни: отъ изтокъ — ул. „Цариградъ“, отъ югъ — бул. „Фердинандъ“ и отъ северъ — дворъ и постройка на Саркивъ Куюмджиянъ, срещу заплащане стойността му (за застроената и незастроената частъ) всичко 358.357-50 л. и при условие, щото зданието, което дружеството ще построи на сѣщото мѣсто, по планъ одобренъ отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството и възприетъ отъ Министерския съветъ, да бѣде привършено въ срокъ отъ 2 години следъ утвърдението на плана, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикътъ г. Сребренъ п. Петровъ отсъствува.

Има думата докладчикътъ г. Христо Пуневъ.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д): Списъкъ III, № 288. Змеевскиятъ селско-общински съветъ, Старозагорска околия, съ едно постановление иска отъ Народното събрание да се отпуснатъ 10 бракувани релси за направа на мостъ надъ рѣката „Раденска“. Комисията реши да се отпуснатъ безплатно исканитѣ 10 бракувани релси и моля Народното събрание да утвърди това решение на комисията.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението на прошетарната комисия да

се отпуснатъ безплатно на Змеевскиятъ селско общински съветъ 10 жалѣзни бракувани релси за направа на мостъ надъ рѣка „Раденска“, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д): Ще докладвамъ прошение № 286 отъ списъкъ III. Старозагорскиятъ жителъ Михайлъ Зидаровъ още на 3 юний 1921 г. е подалъ заявление до Народното събрание, въ което, като съобщава, че отъ 20 години работи върху едно изобретение — помпа-машина — моли народното представителство да му отпусне сумата 1½ милиона лева, за да може да завърши своята работа. Следъ туй презъ 1923 г. той подава второ заявление до Народното събрание и въ началото на тази година подава трето заявление, съ което иска: първо, да му се отпусне една заплата, за да може да съществува, да живѣе, защото билъ крайно беденъ човекъ; второ, да му се отпусне сумата 200.000 л., за да може да изплати патентитъ въ чужбина, и трето, да му се позволи въ Инженерната работилница или въ Арсенала да направи такива помпи.

Комисията, следъ дълго обсъждане въ две заседания, реши, че трѣбва да се услужи на този българинъ, който е посветилъ 20 години отъ живота си за изнамѣряване на помпа-машина. Какво представлява тя отъ себе си, това ние, народните предасветители, не можемъ да кажемъ, то е работа на технически лица, . . .

Н. Пждаревъ (д. ст): А то е най-важното за насъ.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д): . . . но отъ документитѣ, които представя, се вижда, че наистина той е създалъ нѣщо. Това се потвърждава и отъ едно съобщение на министра на финанситѣ г. Петъръ Тодоровъ. Предъ видъ на това, че държавата не разполага съ голѣми средства, комисията реши да се даде възможностъ на г. Зидаровъ да направи въ Арсенала десетъ пробни машини като необходимиятъ материалъ се отпусне отъ държавата. Съ едно второ заявление той съобщава, че е недоволенъ отъ Арсенала и иска работата да се пренесе въ Инженерната работилница. Комисията не се занима съ искането му да му се отреди заплата и да му се отпуснатъ 200.000 л. за изплащане патентитъ въ чужбина. Тя реши само да му се даде необходимиятъ материалъ за направата на тѣзи помпи, подъ надзора на управлението на Арсенала.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Този въпросъ е достатъчно старъ, той е занимавалъ и народните представители отъ миналия Парламентъ. Тогава се реши, доколкото знамъ, да се отпусне известна сума на въпросното лице, за да прави опити. По едни или други причини, тая сума не му е дадена. Той е правилъ вече единъ опитъ въ Арсенала, доколкото на мене е известно. Единъ пътъ отидохме съ министра на земедѣлнето тамъ, понеже Зидаровъ много настояваше да застѣпимъ неговата кауза тукъ. Ако се гледа на неговото заявление, той счита — а това е свойството на всѣки изобретателъ, ако можемъ да го смѣтнемъ за такъвъ — че е извършилъ едва ли не единъ превратъ въ техниката. Ние не бѣхме доволни отъ първата комисия, тъй като протоколътъ ѝ бѣше много неопредѣленъ, много неясенъ — вѣроятно прошетарната комисия го е чела — . . .

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д): Да.

Министъръ П. Тодоровъ: . . . и назначихме втора техническа комисия, защото най-после искахме да подпомогнемъ едно лице, за изобретението на което не бѣхме компетентни да се произнесемъ, дали не се крие нѣщо въ него. Въ втората техническа комисия бѣха лица посочени отъ Инженерното дружество, следователно най-добритѣ техници, които имаме на разположение. Въ своя протоколъ, втората техническа комисия не даде нѣкаква особена бѣстища, атестация за изобретението на това лице. Казава се въ него, че неговата машина има известни предимства въ нѣкои отношения, обаче тѣзи предимства не сж такива — дотолкова, доколкото си спомнямъ сега — че да заслужава една специална голѣма субвенция отъ страна на Парламента. Въ всѣки случай, даваме се да се разбере въ протокола — струва ми се, не бѣше казано изрично, но това проличаваше — че е хубаво все пакъ, ако държавата може да

улесни изобретателя, като въ нѣкои отъ държавните индустриални предприятия той продължи своите опити. Сега азъ не знамъ, дали ще е умѣстно наново да се правятъ опити и то на такива широки начала. Изработването на 10 помпи, доколкото се проектиратъ моите сведения по този въпросъ, ще ангажира доста време и доста материалъ. Понеже вече имаме една помпа изработена — струва ми се, че тая помпа се даде на дружеството „Червения кръстъ“, за да си служи съ нея и то въ последствие я продаде — хубаво е, мисля, ако Парламентътъ желае, да се назначи една нова техническа комисия, която да се произнесе еднакъзъ завинаги: заслужава ли този човѣкъ едно такова насърчение отъ страна на българската държава или не? Защото азъ лично въ този моментъ, следъ тѣзи протоколи, които четохъ, още не съмъ съ установено мнение, трѣбва ли сега да се ангажира специално мѣсто въ Арсенала и да се правятъ десетъ помпи-машини. Една е направена вече и една техническа комисия каза, че има известно предимство, но въ всѣки случай това предимство, въ сравнение съ съществуващите машини отъ този типъ, далечъ не е такова, за да заслужава изобретателятъ особена субвенция, още повече комисията каза, че за да се движатъ тѣзи машини, трѣбва да се изразходва двойно повече енергия отъ тази, която се изразходва за машините отъ подобенъ типъ.

Та азъ смѣтамъ, че ако Парламентътъ реши да се правятъ нови опити, за да бѣде изобретателятъ насърченъ, десетъ помпи сж много; трѣбва най-много още две помпи да направимъ, да се произнесатъ техниците и да се свърши въпросътъ. Не смѣя да кажа, че трѣбва да се остави молбата му безъ послѣдствие, по простата причина, че и самите техници, които назначихме за членове въ комисията, сж на противоречиви мнения: едни казватъ, че машината не се отличава съ нищо, въ смисълъ на прогресъ, отъ съществуващите машини отъ този родъ, а други казватъ, че има известни предимства. Трѣбва да се назначи една нова комисия, която да каже последната дума по този въпросъ. И ако е толкова необходимо да се направятъ нови машини — понеже съ това се решава съдбата на неговото изобретение — моето лично мнение е, колкото и да желаемъ да насърчаваме нашия талантливъ, много или малко произвѣн, че трѣбва да се остави безъ послѣдствие мнението на комисията за даване материални и възможности да се изработятъ десетъ машини, а трѣбва да се намѣри нѣщо по-друго, нѣщо срѣдно . . .

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д.): Този човѣкъ е употребилъ 20 години за това изобретение.

Министъръ П. Тодоровъ: Човѣкъ може да употреби не двадесетъ години, а четиридесетъ години въ преследването на нѣкоя своя глѣба техническа идея или въ догонването на нѣкоя своя фиксѣ идея. Важно е какъвъ ще бѣде резултатътъ, а резултатътъ отъ всички тѣзи работи е често фиктивенъ. Азъ желая даже да ходатайствувамъ за този човѣкъ, азъ самъ лично искамъ да му помогне Парламентътъ въ повече отъ това, което той иска, но отъ всичко това, което ви казахъ, не намѣрихъ за себе си данни, които да ме убедятъ, че наистина той заслужава едно такова широко покровителство.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Константинъ Бозвелиевъ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Г. г. народни представители! Вземамъ думата да обърна вниманието ви върху решението на комисията. Има ли нѣщо сериозно въ тази работа или не, техниците сж се произнесли и доколкото азъ съмъ преглеждалъ тѣзи документи, ми се вижда, че има нѣщо, . . .

Министъръ П. Тодоровъ: Нѣщо малко.

К. Бозвелиевъ (с. д.): . . . което би трѣбвало да се насърчи. Защото нека не си правимъ илюзии, че едно откритие може да ни дойде готово и да ни изненада напълно убедени въ неговата сполучливостъ. Азъ мисля, че има нѣщо. Споредъ мнението на техниците, има подобрение въ тази машина, която може да принесе полѣма полза на българската индустрия. Ако действително това е тъй, мене ми се струва, че ще бѣде добре да се насърчи този човѣкъ въ неговата работа и да се даде възможностъ да се снабди българската индустрия и промишленостъ съ една такава машина. Искамъ обаче да обърна вниманието ви върху туй, че решението на комисията тъй, както е, ще направи

просто невъзможно използването на тая помощъ, която Народното събрание би отпуснало. Тамъ се казва, че му се дава възможностъ въ Арсенала да изработи десетъ помпи. Добре, но този човѣкъ е крайно беденъ, а за изработването на тѣзи 10 помпи се иска време, презъ което той нѣма какъ да съществува. Ето защо, ако Народното събрание е наклонно да му помогне, би трѣбвало тази помощъ, която ще му се даде, да бѣде действителна помощъ, като му се предвиди и една заплата ли ще го кажете или възнаграждение за съществуване презъ това време, когато ще се приготвятъ тѣзи помпи. Мене ми се струва, че това е логичното и действителното, а иначе ще имаме само едно решение на книга, което не ще може да се приложи.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Какво предложение правите г. Бозвелиевъ?

Н. Козвелиевъ (с. д.): Да му се дадатъ поне 2,000 л. на месецъ или пъкъ въмѣсто месечна заплата, да му се даде една помощъ отъ 25—30 хиляди лева за лична издрѣжка. Безъ такава помощъ за издрѣжка, помощта нѣма да бѣде ефикасна.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че Народното събрание може да се занимава съ отпускане на суми или даване помощи на хора, които искатъ да работятъ въ областта на техниката, само тогава, когато е убедено, че съ това ще съдействува за засилване на нашето национално производство или на нашата индустрия. Какви сж тѣзи помпи, които г. Зидаровъ приготвя и какви реформи ще въведатъ тѣ въ нашия стопански животъ, азъ не зная, но ако тѣ бѣха отъ такова значаене, каквото имъ отдава г. Зидаровъ въ молбата си, убеденъ съмъ, че щѣше да се намѣри кой да го подкрепи за да може да ги направи. Но тогава, когато неговата идея не намира подкрепа, даже следъ като е приготвилъ една помпа и сж моли техниците да я проверятъ какво струва, азъ смѣтамъ, че Народното събрание не може да му дава помощи въ какъвто и форма да бѣдатъ тѣ. Не може да се постъпва тъй, както комисията е решила. Ето сега се прави предложение да му се дава заплата. Г. г. народни представители! Ако ние по такъвъ начинъ процедурираме, за да подпомагаме талантливъ, за които не сме сигурни, че ще допринесатъ нѣщо за общия народни интереси, азъ смѣтамъ, че ще бѣдемъ постоянно атакувани съ молби отъ подобно естество. Азъ зная, че има много таланти у насъ, които смѣтатъ, че изобретаватъ, но въ край на крайщата никакъвъ практически резултатъ не се добиватъ отъ тѣхните работи и отиватъ по вѣтъра. Мнозина у насъ губятъ времето си на вѣтъра. Може човѣкъ 30—40 години да е работилъ, както и този е работилъ 20 години, и нищо да не изобрети. Ако наистина има нѣщо сериозно въ откритието му, следъ този опитъ, който е правенъ съ неговата машина, техниците можеха да кажатъ, че има нѣщо ценно, което трѣбва да се подкрепи, и ние ще го подкрепимъ даже за смѣтка на опропастената държавна казна. Но дотогава, докогато не сме убедени въ полезността на това дѣло, защо ще решаваме да приготви 10 екземпляра? Да му дадемъ възможностъ да търгува ли? Ако е въпросъ да утвърденостъ своето изобретение, единъ — два екземпляра сж достатъчни, но не и 10. Това държавата не може да направи. Народното събрание, въ всѣки случай, не може да поеме върху себе си такава отговорностъ дотогава, докогато нѣма положителни данни, че подкрепва едно народно-полезно дѣло, а не че подкрепва една личностъ въ стремлението ѝ да направи нѣщо, за което техниците не могатъ да ни убедятъ, че наистина е полезно. Ето защо азъ смѣтамъ, че предложението на г. министъра на финансите трѣбва да бѣде подкрепено и най-много, което може да се направи, то е да се даде възможностъ на господина да направи още единъ опитъ, ако първиятъ му е недостатъченъ, но опитъ не съ 10 екземпляра, а съ единъ или два, тъй като тѣ сж достатъчни. Ако нѣма средства за съществуване, азъ не знамъ какво основание можемъ да имаме сега да му дадемъ таква средства, когато комисията въ онѣзи данни, които сж ѝ доставени, не е намѣрила основание да отиде до тамъ, че да дава и средства за съществуване на г. Зидаровъ.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д.): Г. Пждаревъ! Г. Зидаровъ е подалъ заявление, следъ като комисията се е занимавала съ този въпросъ, съ което иска известна сума.

Н. Пждаревъ (д. ст): Той и по-рано е искал суми и комисията е намършата, че не може да му се отпуснат никакви суми. Не може сега, когато комисията не е намършила за възможност да му отпусне суми и е оставила без последствие това му искане, ние да го повдигаме и да решим да му дадемъ. Защо? На основание на какви нови данни? Само за това, че имаме ново искане ли? Това не е достатъчно.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. ст): Този въпросъ има две страни: отъ една страна очаква се, че народното ни стопанство може да добие единъ поттикъ, ако една нова машина, едно ново оръдие, което може да служи въ народното стопанство, бъде въведено у насъ и използвано разумно; а отъ друга страна въпросътъ е за едно лице, което се е посветило на особенъ родъ дейтелностъ, на особенъ родъ творчество. Въ свѣта има лица, които се посветяватъ на духовно творчество. Намърн се и у насъ случай, където едно лице се е посветило на творчество, въ направлението на разни изобретения. И ако наистина едно подобно лице въ нашата страна дава сериозни данни, че е създадо и че може да създаде нѣщо въ това направление, както насърчаваме всички други прояви на творчество, безсмыслено общитъ интереси на страната изискватъ да бъде насърчена и проявата на творчество въ това направление. Разбира се, че за да можемъ да вземемъ решение, ние трѣбва да имаме или положителни данни, или най-малко начало отъ безспорни доказателства. Има приготвенъ единъ проектъ; имало е и една техническа комисия, която се е занимавала съ изработени проектъ и съ неговитъ планове. Не е вѣрно, доколкото азъ знамъ, че тази комисия е отхвърлила, или че колебливо се е произнесла за това изобретение. Тази комисия е отъ трима техници и двамата отъ тѣхъ, които не сѫ непознати съ работата, които не сѫ профани като насъ и които могатъ да разбиратъ всички особености на една машина, сѫ се произнесли напълно одобрително, а единиятъ отъ тѣхъ се е произнесълъ колебливо. Когато двама членове отъ тази комисия — даже единъ да е — се произнесатъ, че има нѣщо сериозно въ това изобретение, за насъ вече това е едно безспорно доказателство, че трѣбва да обърнемъ внимание на тая работа. Ако и тримата членове на тая комисия бѣха се произнесли одобрително за това изобретение, тогава нѣмаше нужда да се прави новъ опитъ, а трѣбваше да вземемъ мѣрки да се отпусне неговото изобретение и да се започне изработването му. Но понеже има малко съмнение, за това се иска да се направи новъ опитъ. Значи тукъ работата не е безосновна, безъ всѣкакви положителни данни: просто е нѣкой има манията на изобретателъ и предлага нѣкои работи, ние да вземемъ да го насърчимъ. Тукъ има нѣщо, което е проверено отъ техници, има безспорни доказателства, които показватъ, че това нѣщо е сериозно. Като е така работата, азъ мисля, че комисията добре е постъпила, като е решила, че трѣбва да се направи още единъ по-сериозенъ опитъ съ съдействието на държавата, да му се даде възможностъ да работи.

Сега става въпросъ за количеството: да не бждатъ 10 помпи, а да бждатъ 5. Нека да бждатъ и по-малко, но въ всѣки случай подъ неговъ надзоръ да се изработятъ. Тогава положително ще може да се провери отъ самото изработване на тия машини, дали действително тѣ представляватъ нѣщо ново, нѣкакво голѣмо усъвършенствование, голѣмъ напредѣкъ въ тая областъ, и тогава въ интереса на индустрията е, този човѣкъ като изобретателъ да бъде насърченъ. Вѣрно е това, което изтъкна г. Бозвелиевъ. Азъ напълно съмъ съгласенъ съ него, защото, тъй или иначе, имамъ възможностъ да познавамъ този изобретателъ. Той въ много отношения е едно нещастно лице, отдалъ се е само на тая работа, срѣщалъ е много трудности и мъчности въ живота, той е съ единъ особенъ възгледъ, дошълъ е почти въ отчаяние и нѣма съ какво да живѣе. И единъ пътъ признава, че има начало отъ сериозни данни, че въ това изобретение има нѣщо сериозно, споредъ мнението на техницитъ, и като приемемъ, че трѣбва да се направи сериозенъ опитъ, следъ което вече ще може да се вземе едно окончателно решение, тогава трѣбва да дадемъ и възможностъ на това лице да живѣе.

Азъ мисля, че така, както предложи г. Бозвелиевъ, е най-добре, за да може той по-скоро да свърши тая работа, нѣкъ и той има този интересъ — да му се даде една определена сума като помощъ. Каза се, да му се дадатъ 25000 л.

Азъ мисля, че тази сума е достатъчна. Ние толкова много сме давали за насърчение на разни начинания, които смѣтаме за полезни, че нека дадемъ една помощъ за насърчение и на това начинание, което предполага се, че действително ще е полезно. И ако действително то бъде такова, тогава тази помощъ ще бжде стократно възнаградена. Азъ поддържамъ предложението на г. Бозвелиевъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Искането за помощъ не е разгледано отъ пропетарната комисия, понеже то е постъпило следъ като комисията е ввела решението си.

Т. Влайковъ (д. ст): Тукъ се прави предложение за отпускане на помощъ, и ако г. докладчикътъ въприеме това предложение, тогава защо да не се сложи на гласуване?

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народния представителъ г. Сава Юрдановъ.

С. Юрдановъ (д. ст): Г. г. народни представители! Този въпросъ не за пръвъ пътъ привлича нашето внимание. За насъ сѫ потребни данни, отъ които да се види, че това изобретение е нѣщо полезно и тогава то ще получи нашата поддрѣпа. За това сѫ необходими данни отъ технически лица. Този въпросъ щателно е изученъ отъ една комисия, състояща се отъ специалисти. Отъ мнението на тази комисия ясно пропичава, че има една особена идея въ това изобретение и ако съ него се работи, могатъ да се задоволяватъ много нужди на живота, т. е. това изобретение има практическо приложение. Това е едното положение. Второто положение е, че тукъ има една загриженостъ на самия изобретателъ за неговото изобретение. Всичко това е навѣло пропетарната комисия на мисълта, че такова изобретение не бива да се мине мълкомъ и че не трѣбва искането на единъ изобретателъ, който е положилъ толкова годиненъ трудъ, да бжде минато на бърза рѣка. Нѣкои казватъ, че е много да се направятъ 10 помпи, нека се направятъ една или две. Най-после, г. г. народни представители, ако намѣрите за нужно, нека и една друга техническа комисия се занимае съ този въпросъ — това ще бжде още по-добре. Но този въпросъ не трѣбва да се отнесе така мълкомъ и да се остави всички този трудъ да отиде напразно. Ние нѣмаме много изобретатели. Нека държавата не се скъпи, макаръ отъ всичко това въ край на крайщата и да не излѣзе нѣщо сериозно; нека ти изгуби нѣколко хиляди лева, но ти трѣбва да даде възможностъ да се доберемъ до едно ново изобретение, което може да бжде полезно и за държавата, и за нацията. Азъ поддържамъ мнението на комисията и моля то да не се отхвърля.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народния представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Много време изгубихме съ разглеждането на този въпросъ и мисля, че ние напразно се занимаваме съ него. Ние имаме специално Министерство на търговията, промишлеността и труда, въ бюджета на което има специаленъ параграфъ за поощряване на открития и изобретения. Азъ смѣтамъ, че това министерство трѣбваше да поеме цѣлата работа по откритието на г. Зидаровъ, да го проучи съ техници и г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда да внесе предложението, ако има нужда, за да се дадатъ достатъчно средства да бжде подпомогнатъ този изобретателъ. Ние, които не сме запознати съ тази работа, какъ можемъ сега да гласуваме да се даде помощъ или да се даде мѣсто, където да работи този изобретателъ? Туй не е работа на Народното събрание. Въпросното министерство, което има нуждата кредитъ, трѣбва да проучи този въпросъ чрезъ своитъ техници. То ще направи това чрезъ своитъ органи и ако има нужда отъ санкция на Народното събрание, тогава то ще прибѣгне до насъ. Доколкото знаемъ въ една фабрика въ Русе сѫ правени опити съ това изобретение. Министерството трѣбва по-добре да проучи цѣлия въпросъ и, ако има нужда, да го внесе въ Народното събрание и тогава ние да се занимаемъ съ него. Смѣтамъ, че сега ние се занимаваме съ единъ въпросъ, който не е отъ нашата компетентностъ, и че не би трѣбвало да се занимаваме днесъ съ него. Азъ предлагамъ да се върне въпросътъ въ Министерството на търговията, промишлеността и труда, то да се занимае съ него и то да направи необходимото, ако има нужда да се поддрѣпи тази инициатива. Това е предложението ми.

Председателстващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! По заявлението на г. Зидаровъ прошетарната комисия е решила да се разреши на сжия да работи въ Арсенала при Министерството на войната, подъ надзора на управлението на сжия Арсеналъ, като му се даде отъ последния безплатно нужния материалъ за направата на 10 пробни помпи по изработения отъ него типъ и по представения отъ него планъ. Това е решението на комисията.

Г. министърътъ на финанситъ предлага да се намалятъ числото на помпите на две, като е съгласенъ да му се разреши да работи въ Арсенала.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д.): и **Т. Влайковъ** (д. ср.): Въ инженерната работилница.

Министъръ П. Тодоровъ: Моля. Инженерната работилница е едно, Арсеналътъ е друго. Азъ зная, че г. Зидаровъ е ималъ конфликтъ съ господата въ инженерната работилница. Кой е причина за тази работа не зная, но, въ всеки случай, трѣбва да се признае, че въ Арсенала има много по-широки помѣщения и изобщо възможността да се правятъ опити въ Арсенала е много по-голяма, отколкото въ инженерната работилница. Азъ познавамъ инженерната работилница. Тя се състои отъ две отдѣления, едното отъ които е дадено на разположение на Министерството на железницитъ, и тамъ не можете да се мръднете: всичко е заето съ машини, хората сж заели, така да се каже, всички жили на туй здаение; а въ другото отдѣление на инженерната работилница, машинитъ изцѣло сж ангажирани въ работа и, доколкото познавамъ условията тамъ, едва ли той ще може да работи тамъ и ще влѣзе отново въ конфликтъ съ тѣзи хора. Въ Арсенала той ще има по-голяма възможностъ да работи.

Азъ не зная, обаче, дали не трѣбва да се върне това заявление обратно, и една техническа комисия за последенъ пътъ да се произнесе по тази работа. Г. докладчикътъ наистина докладва нѣщо, но има несъгласие между дветѣ комисии, които сж се произнесли по въпроса: една казва, че има нѣщо, а другата още по-неопредѣлено, още по-страхливо дава заключение по този въпросъ. Та бихъ желалъ, ако Парламентътъ иска да бѣде наистина по тази работа, да реши, въ разстояние на 5—6 дена една техническа комисия да каже последната си дума по въпроса и да свърши, толкова повече, че вие свързвате едното решение съ другото. За какво ще разрешите на този човѣкъ да работи въ Арсенала, когато той е крайно беденъ? Следователно, трѣбва да му дадете средства за целта. А за да му дадете средства, трѣбва да сте убедени, че отъ това наистина ще излѣзе нѣщо.

П. Стояновъ (д. ср.): Дайте му средства за единъ опитъ.

Н. Бозвелиевъ (с. д.): Както разрешаваме да му дадатъ сурови материали, така ще му се даде допълнително помощъ, за да може да живѣе.

Министъръ П. Тодоровъ: Увѣрявамъ ви, че следъ като азъ лично направихъ всички старателни изучавания, всичкитъ мои симпатии има този човѣкъ, ако е изобретателъ — азъ падамъ тѣзи инициативи и бихъ желалъ да го окуражимъ, самъ даже съмъ внесълъ това предложение въ Парламента съ две-три симпатични думи — но, понеже виждамъ една комисия, която съ своето мнение не се произнася толкова ласкаво за неговото изобретение, понеже виждамъ, че и друга комисия не го зашитава, а казва, че изобретението има известни предимства, но има и известни дефекти въ сравнение съ другитъ помпи, и ги изтъква, като казва: по-голяма сила трѣбвало, перката не зная каква била и пр. и пр. — азъ тѣзи работи не ги разбирамъ, но ако Парламентътъ иска да се освѣтли по този въпросъ, може да се прочете протоколътъ — понеже се казва, че сж правени опити на по-широкъ стигъ и сж излѣзли безупрѣчни, най-после, колкото и да симпатизирамъ на туй лице, което е загубило много време за тази работа, отъ която не зная въ края на крайщата какво ще излѣзе, защото не съмъ техникъ, какво ще струва, ако за 5—6 дена максимумъ, следъ толкова загубено време, една последна комисия каже своята решаваща дума, и тогава не само две, а двадесетъ помпи да направя, ако заключимъ отъ нейнитъ думи, че тази работа е полезна?

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Нѣмаме хора на науката, г. министре! Какъ така отъ петъ вещи лица, единъ казва, едно, а другъ друго? Значи науката страда въ туй отношение.

Микистъръ П. Тодоровъ: Това е моето мнение. За петъ дена комисията ще се произнесе по този въпросъ. Тя ще има всичкитъ чертежи на разположение. Има даже една машина изработена; той казва, че понеже не е работена при идеални условия, не работела идеално. Най-после комисията може да се произнесе по този въпросъ.

Считамъ, че даването 20.000 л. не е кой знае каква сума, даването възможностъ на човѣка да работи въ Арсенала нѣма да бѣде кой знае каква беда, но, въ всеки случай, следъ всичко това, което се каза, не зная дали нѣма да бѣде прибрзано, г. г. народни представители, да се направи това, което се иска.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д.): Г. г. народни представители! Ще си позволя да прочета. . . .

Д-ръ Н. Милановъ (д. ге.): Дайте ни да се увѣримъ, че това е едно ново изобретение и че ще бѣде полезно, та тогава да решимъ въпроса.

Министъръ П. Тодоровъ: Най-после толкова време се изгуби, нека се прочете и протоколътъ, за да може Парламентътъ да си състави мнение по тази работа.

Докладчикъ Х. Пуневъ (д. ср.): Г. г. народни представители! Г. министърътъ желае да се прочете протокола. Въз основа на този протоколъ, г. министърътъ на финанситъ повръща преписката въ Народното събрание съ следущето кѣсо писмо: (Чете), „Връща се на ХХІ обикновено народно събрание съ съобщение, че Министерството на финанситъ назначи комисия, на която възложи да прегледа и даде мнение за практическото приложение на изобретението отъ Михаилъ Зидаровъ помпи. Комисията съ протокола си отъ 22 августъ 1923 г. е дала мнение, че Зидаровата помпа не може да се счита като последна дума на техниката, — че ако тя бѣше последна дума на техниката, той нѣмаше да пита насъ, г. министре — „тъй като тя, както и всички крилни помпи, играятъ една второстепенна роля въ живота и техниката, понеже самиятъ строеженъ принципъ на тѣзи помпи ограничава тѣхната дееспособностъ и ги прави годни само за дребни цели, като вадене вода на малка височина, за градини, водопой, казарми и пр., по за голѣми индустриални цели тя не е годна. Тя може да се употреби за дребни нужди въ живота, дето времето е скъпо, нуждата отъ вода бърза и дето човѣшката сила, поради последнитъ две съображения, не се пада.“

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Много хубаво!

Н. Пждаревъ (д. ср.): „Дето не се пада човѣшката сила!“

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д.): Това го е писалъ г. министърътъ на финанситъ, и връща пакъ молбата на просятеля въ Народното събрание да вземе решение.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Да се гласува!

Н. Пждаревъ (д. ср.): Това трѣбваше да прочетете предварително, за да се разберемъ. Защо толкова време да губимъ?

Председателстващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! Решението на прошетарната комисия ви се прочете.

Има предложение и отъ г. Бозвелиевъ. . . .

Н. Бозвелиевъ (с. д.): Г. председателю! Моето предложение е следното:

Председателстващ Н. Найденов: Зная го: независимо отъ решението на Прошетарната комисия, да се отпусне една помощъ отъ 30.000 л. на сжия Зидаровъ.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Не независимо.

Н. Бозвелиевъ (с. д.): Въ допълнение на нейното решение, за та може да се издържа.

Председателстващ Н. Найденов: Именно, въ допълнение на туй.

Т. Влайнов (д. сг): За да може да се осъществи това решение.

Председателстващ Н. Найденов: Има обаче предложение, доколкото схващамъ, и отъ г. министра на финанситъ, да се прати това заявление обратно въ Министерството на финанситъ, за да се направятъ надлежнитъ постъпки и да се назначи нова техническа комисия, която да представи новъ протоколъ, следъ което заявлението на г. Зидаровъ да се върне тукъ.

Докладчикъ Х. Пуневъ (с. д): Откажете се, г. министре, отъ предложението си.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже това последното предложение предрешава всички други, азъ ще положа него на гласуване.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д): Той не прави предложението.

К. Бозвелиевъ (с. д): Настоявате ли на туй предложение, г. министре?

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ смѣтамъ, че туй е единствения пътъ, г-да.

Председателстващ Н. Найденов: Както виждате, той настоява.

Моли ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението на г. министра на финанситъ, да се повърне заявлението на г. Зидаровъ заедно съ цѣлата преписка, . . .

Министъръ П. Тодоровъ: Въ най-близко време да се произнесе нова комисия.

Председателстващ Н. Найденов: . . . за да се назначи нова комисия отъ специалисти, . . .

Х. Мирски (д. сг): Съ условие да бѣде освободенъ отъ такситъ.

Председателстващ Н. Найденов: . . . която да прегледа неговото заявление и да се произнесе по неговото искане, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събрашието приема.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата докладчикътъ г. Сава Юрдановъ. Ще докладва заявление № 45 отъ списъкъ III.

Докладчикъ С. Юрдановъ (д. сг): Софийското окръжно читалище „Алеко Константиновъ“ излиза съ една молба, въ която казва, че е почнало да строи своя сграда, но напоследъкъ вижда, че средствата му сж недостатъчни, и затуй се обръща за помощъ, да му се отпуснатъ 479 погонни метра стари релси, които ще послужатъ като греди въ здадението, и че ако такива релси не му се дадатъ, рискува здадението да остане недовършено.

Комисията, като взе предъ видъ, отъ една страна, трудността, съ които сега сж съпроводени всички строежи, а най-вече такива обществени строежи, отъ друга страна — целта, за която се строи читалището, реши да се удовлетвори искането на читалището и да му отпуснатъ безплатно тия стари релси отъ първа секция по поддържането желѣзнопътнитъ линии въ София.

Министъръ П. Тодоровъ: Взео ли е мнението на Министерството на желѣзниците?

Докладчикъ С. Юрдановъ (д. сг): Не.

Министъръ П. Тодоровъ: Че какъ така?

Докладчикъ С. Юрдановъ (д. сг): Мнението на комисията е да се удовлетвори, ако има такива релси въ секцията, която е посочена. Затова моля г. г. народнитъ представители да се съгласятъ съ мнението на комисията и да се удовлетвори читалището, като му се отпуснатъ исканитъ релси, ако има такива въ секцията, която е посочена.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ мисля, че по-рано трѣбваше да се пита тамъ. Това сж толкова метри!

С. Костурковъ (д. сг): 47 релси сж тѣ.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже еликой не иска думата, ще положа на гласуване решението на прошектарната комисия по пунктъ 45 отъ списъкъ III, да се отпуснатъ на Софийското окръжно читалище „Алеко Константиновъ“ безплатно отъ първа секция по поддържането на желѣзнопътнитъ линии въ София желѣзни бракувани релси отъ разни дължини, общо на 479 погонни метра, . . .

Министъръ П. Тодоровъ: Много е туй.

Председателстващ Н. Найденов . . . съ приблизителна тежестъ 16.765 кгр., за постройката на читалищна сграда въ София.

Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Читалището „Алеко Константиновъ“, доколкото азъ зная, е едно отъ най-хубавитъ читалища въ България. Въ София нѣма две мнения, че то е първото може-би квартално читалище и че заслужава всичката наша симпатия и подкрѣпа. Зная го, следитъ съмъ неговия животъ. Но мене ми се струва, че когато имаме всѣки день да се занимаваме съ заявления отъ подобенъ родъ и особено, когато трѣбва да подпомагаме строежа на мостове, където тия релси сж толкова необходими, строежа на селски училища, където повече общини сж бедни и където сѣщо така се явяватъ необходими релситъ, да вземемъ решение да отпуснемъ 475 или 500 м. желѣзни релси е едно решение, струва ми се, доста смѣло. Поради това бихъ желалъ първоначално това заявление да отиде въ Министерството на желѣзницитъ, и ако тѣ иматъ такъвъ голѣмъ депозитъ отъ релси и могатъ на едно ценно и хубаво читалище да отпуснатъ 400 м., добре. Но сега да го пратимъ тамъ, съ решение, предварително вземено, въ смисълъ да се отпуснатъ, ако има, това ще повлияе на решението на Дирекцията на желѣзницитъ. Бихъ желалъ първоначално заявлението да отиде въ Дирекцията на желѣзницитъ, да дадатъ тѣ своето мнение и тогава наново да се яви тукъ, за да вземемъ решение.

Докладчикъ С. Юрдановъ (д. сг): Решението на комисията не е да се дадатъ тия погонни метри абсолютно всички до единъ, но ако има; ако нѣма всички — ще дадатъ толкова, колкото има.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ разбирамъ да каже комисията да се дадатъ 40, 50, 100 метра, но 400, 500 метра е извънредно много. Преди всичко, ние не знаемъ колко метра иматъ на разположение желѣзницитъ за такива цели. Вие докладвате всѣки день заявления отъ подобенъ характеръ. Сигурно има и други нѣкои заявления. И както подпомагането на читалището „Алеко Константиновъ“ е важно и умѣстно, сѣщо така е важно и умѣстно и подпомагането на онѣзи общини, които искатъ да направятъ мостове и училища. Нека на повече мѣста да се даде по малко, а не на едно мѣсто да се дадатъ 500 метра. Ние даже имаме прецеденти въ случая — тие пращаме всички заявления въ Дирекцията на желѣзницитъ, ти да даде своето мнение. Ако отъ тамъ кажатъ, че може, нѣма какво да се противопоставимъ на тая работа.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ще защитя както искането на читалището „Алеко Константиновъ“, така и решението на прошектарната комисия и ще се противопоставя на искането на г. финансовия министъръ, защото работата е много ясна. Касае се за едно читалище, което прави честъ не само на София, но и на България и където животътъ пулсира най-енергично. Това читалище е центърътъ, където цѣло Подуене въ интелектуално и морално отношение се съсредоточава безъ разлика на политически течения и направления. Това е читалище, което, благодарение на млади хора, които си дадохъ дума да служатъ на културата, е превърнато днесъ въ едно огнище, където се култивиратъ граждански добродетели; това е едно читалище, което основа за известно време свое собствено списание, разпространило изъ цѣла България, което обаче въ последствие биде сгървено, защото средствата не позволяваха повече да се издава; това

читалище дойде до положение да дава тонът и ръководство на читалищата в България и на Съюза на читалищата. Днес това читалище строи своя собствена сграда. За нейното изграждане то издаде малък облигационен заем, който обаче не му се отдаде да сключи, вследствие общото безпаричие, въ което се намира страната. Но то строи вече благодарение на помощта на Софийската община, благодарение на енергията на своите хора и на помощта и пожертвувателността на хората от квартала. Днес това читалище, повтарям, строи своя сграда, където ще се помещава читалището „Алеко Константинов“, където ще се дават не само театрални забави, но където ще се концентрира цялостният културен и политически живот на квартала, където ще стават всички събрания, където ще бъде съсредоточено всичко, което напомним нъщо обществено.

Касае се за 20 релси, т-да, каквито релси до сега са раздавани въ изобилие на всички, които са се обръщали към Народното събрание да молят за такива. Азъ моля, предъ видъ на това, че работата е въ екзекуция, че се строи, че се изпълнява и че всички материали са събрани, да не се прави никакво отлагане, защото ви е известно, особено на правителството, че Дирекцията на железниците отпуска бракувани релси, каквито въ граматно изобилие се намират по всички гаря и депа. Затуй, вмъсто да се опира работата и да се взима едно мнение, което не може да бъде освенъ положително, моля, да се приеме отъ Народното събрание решението на комисията и да се дадатъ тия 20 релси. За 20 релси се касае, т-да!

Н. Нънчевъ (д. ст.): За 40 релси.

П. Стояновъ (д. ст.): Добре — за 40. Може ли за 40 бракувани отъ железниците релси да става дума тукъ? Такива релси вие ще намърите на Подуенската гара не 40, а 400, които са захвърлени, изгнили отъ ръжда, посипани съ прахъ и пепелъ и обраснали съ тръва. Отъ тамъ ще ги взематъ хората сами, и ще ги турятъ на една сграда, която ще дава свѣтлина и просвѣта. Моля ви, прочее, на такъва едно благородно дѣло, където е ангажиранъ трудътъ на безукоризнено почтени млади хора, които всички познаваме и които г. министърътъ на финансите най-много познава, на тия хора, на тяхната дейност, на това благородно дѣло, въ което има самоотверженост и самопожертвователност, да дадемъ подкрѣпа.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Николовъ.

Н. Николовъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Не съмъ азъ, който ще се противопоставя на искането да се отпуснатъ нѣколко релси за такъва едно благородно дѣло, за което г. Петко Стояновъ настоява. Но азъ трѣбва да ви кажа, че исканията за отпускане на такива релси станали толкова много заразителни, щото викайте отъ колко страни искатъ релси. А завчера въ парламентарната комисия по Министерството на железниците г. директорътъ на железниците ни заяви, че ще бъде принуденъ по второстепеннитъ ни клонове отъ железнопътната ни мрежа да слага изхабени релси, за да взема отъ тамъ по-здрави, които да слага по нашитъ магистрални линии, защото линиитъ са изхабени вече. Поради това обстоятелство, азъ мисля, че най-разумно ще бъде да попитаме Дирекцията не само за този случай, но изобщо дали разполага съ тѣкми налични негодни релси, за да може да ги отпускате тукъ-таме. Имайте предъ видъ, че и самата Дирекция строи постройки, че и тамъ ще бъде употребенъ този материалъ. Та, преди да решимъ този въпросъ, да искаме тия данни отъ Дирекцията и тогава да дадемъ тия релси.

П. Стояновъ (д. ст.): Касае се за изхабени релси, не се касае за релси, които могатъ да се турятъ по нашитъ железнопътни линии.

Н. Николовъ (д. ст.): Изхабенитъ релси ще ги слагаме на по-маловажнитъ линии, напр. на линията Ловечъ—Левски.

П. Стояновъ (д. ст.): Ако туримъ изхабени релси, нѣма да върви нито единъ влакъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Ще положа на гласуване решението на комисията. Решението на комисията е да се отпуснатъ на читалището „Алеко Константиновъ“ исканитъ релси безъ

платно. Прави се обаче предложение отъ г. министра на финансите да се изпрати това искане отново въ проше-тарната комисия, за да се провери дали такива релси има на разположение въ посочената секция по поддържане на железнопътнитъ линии въ София и следъ туй заявлението да се повторне.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ правя предложение въ такъвъ смисълъ: Министерството на железниците да се попита дали има релси и въ какво количество. Ако може въ такава форма да се вземе решение отъ Парламента: съ каквото количество Дирекцията смѣта, че ще може да услужи на това читалище — понеже сградата вече се строи — да се удовлетвори.

П. Стояновъ (д. ст.): Читалището се строи, ще се дадатъ изхабени релси, а не нови, както казва г. Николовъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Ще положа на гласуване решението на комисията съ поправката на г. министра на финансите, а именно: да се отпуснатъ безплатно исканитъ релси, ако такива има въ посочената секция . . .

Министъръ П. Тодоровъ: Или въ количество, каквото Министерството на железниците сметне, че ще може да даде.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: . . . или въ количество, каквото министерството сметне, че ще може да даде.

Н. Пждаревъ (д. ст.): Г. председателю! Има ли въ преписката дашни?

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля Ви се, късно е вече. Азъ формулирамъ решението, а вие говорите за преписката. Моля, оний отъ васъ, които са съгласни съ решението на комисията, измѣнено и допълнено така, както го докладвахъ, съ предложението на г. финансовия министъръ, да вдигнатъ ръка. Болшинство. Събранието приема.

Докладчикъ С. Йордановъ (д. ст.): Списъкъ III, № 42. Г. г. народни представители! Това е едно заявление пакъ съ същото искане и затуй, съгласно първото решение, заявлението трѣбва да отиде въ Министерството на железниците и ако има свободни релси, да се отпуснатъ.

Карнобатската общинска тричленна комисия иска да ѝ се отпуснатъ 120 бракувани релси за направата на мостове надъ две рѣки. Комисията се занима съ това заявление и като видѣ, че нуждата е обществена, общината е много бедна, а мостовѣтъ са всрѣтъ града и трѣбва да се поправятъ, намѣри . . .

Министъръ П. Тодоровъ: Това са 960—1.000 м. релси. Пратете всички тия заявления въ Министерството на железниците да разберемъ единъ пътъ завинаги иматъ ли или нѣма релси и по могатъ да дадатъ. Азъ доколкуто знаа отъ Дирекцията на железниците заявяватъ: „Пратете заявленията тукъ, а не сте ни питали дали можемъ да изпълнимъ решенията на Народното събрание“. Искайте по-рано мнението на тѣзи хора.

Докладчикъ С. Йордановъ (д. ст.): Ние ще ги пратимъ въ министерството. Решението на комисията е, ако има такива релси.

Министъръ П. Тодоровъ: Отъ Дирекцията казватъ, че нито единъ метъръ не могатъ да дадатъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. ст.): Спомнямъ си, че въ проше-тарната комисия четохъ надписъ отъ Дирекцията на железниците, че 15-метрови релси нѣма. Бѣха отговорили, че иматъ 7½-метрови бракувани релси. Като членъ отъ проше-тарната комисия, азъ съмъ съгласенъ да се провери дали има такива релси. Не съмъ съгласенъ, обаче, да туримъ нашето решение въ зависимостъ отъ мнението на Главната дирекция на железниците. Такова решение не трѣбва да вземаме. Ако има, трѣбва да се отпуснатъ, а не да поставимъ нашето решение въ зависимостъ отъ отговора на дирекцията. Съгласенъ съмъ заявлението да

се изплати въ Дирекцията на железниците и ако се отговори, че имат такива релси, съ които хората могат да си послужат при построяване на мостове, да се реши въпросът напосово от Народното събрание.

Председателстващ Н. Найденов: Прави се предложение да се върне заявлението на Карнобатската общинска тричленна комисия въ прошектарната комисия, за да се направят нужната справка, дали Министерството на железниците има на разположение такива релси, каквито се искат. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни съ това предложение на г. министра на финансите, подкрепено от г. Мирски, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата г. министърът на финансите.

Министър П. Тодоров: Азъ моля, г. г. народни представители, ако сте съгласни, да оставимъ по-нататъкъ разглеждането на тия заявления и на тия подавания и да мислимъ къмъ разглеждането на законопроекта за данъка върху общия доходъ. Ние само даваме пари, а не събираме пари. Този законопроектъ трѣбваше отдавна да бъде гласуванъ, за да се направятъ нужните административни нареджания. Кога ще събираме той данѣкъ? Бихъ желалъ да оставимъ тия заявления за следующия пътъ, а да пристъпимъ къмъ второто четене на законопроекта за данъка върху общия доходъ.

Председателстващ Н. Найденов: Ще стигнемъ до тая точка, г. министре.

Министър П. Тодоров: Да, по часттъ е 6, а въ 8 ще си излѣземъ.

Председателстващ Н. Найденов: Докладчицѣтъ г. Захари Кръстевъ и г. Христо Манафовъ отсъствуватъ. Има думата докладчицѣтъ г. Владиславъ Мариновъ.

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): Списѣкъ П, № 378. Молба отъ наследницѣтъ на Гико Николчовъ Шопски отъ с. Ново-село, Кюстендилска околия. На 27 априлъ 1922 г. баща имъ отишълъ да отбива трудова сѧ повинностъ. Като рѣзалъ дървета въ една гора, едно голѣмо дърво пада и го убива. Има смъртенъ актъ, актъ за аутопсия и удостоверение отъ общината, че оставя седемъ души наследници. Комисията реши да имъ отпусне еднократна помощъ въ размѣръ на 10.000 л.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни съ предложението на комисията да се отпусне на наследницѣтъ на покойния Гико Николчовъ Шопски отъ с. Ново-село, Кюстендилска околия, убийтъ при изпълнение временната сѧ трудова повинностъ, еднократна държавна помощъ въ размѣръ 10.000 л., да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): Списѣкъ П, № 380. Молба отъ Димитъръ Тодоровъ Джамбазовъ и жена му Дена Д. Тодорова, отъ с. Острецъ, Ловешка околия. Димитъръ Тодоровъ Джамбазовъ билъ плененъ, но това не било известно на Шаба на армията. Съставятъ смъртенъ актъ, съобщаватъ на жена му и на нея е била отпусната пенсия. Въ последствие той се връща отъ пленъ и иска въ жена му да повърне сумата 1.570 л., която тя е получила като пенсия. Комисията е на мнение да се опрости тая сума.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни да се опрости на Димитъръ Тодоровъ Джамбазовъ и Дена Д. Тодорова отъ с. Острецъ, Ловешка околия, сумата 1.570 л. — неправилно получена наследствена пенсия, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): Списѣкъ П, № 383. Теохари Патишевъ отъ гр. Варна иска да му се опрости нѣкои данѣци. Това заявление е отъ първитѣ, отъ онѣзи, които не сѫ пратени за мнение въ Финансовото министерство. Обаче той представлява едно удостоверение, че е 74-годишенъ, боленъ е и се издържа отъ сестра си. Ако г. министърътъ е съгласенъ, . . .

Министър П. Тодоровъ: Ако сте искали моето съгласие, трѣбваше да сторите това по реда.

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): То е отъ първитѣ решения на комисията.

Министър П. Тодоровъ: Трѣбваше да изпратите заявлението въ Финансовото министерство. Това е изрично решено. Какво ще давамъ сега съгласието си?

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народниятъ представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д.сг.): Макаръ че по настоящата преписка не е искано мнението на Финансовото министерство, прошектарната комисия съете, че при тия данни, които има по дълото, и понеже се касае за една сума отъ 1.600 л., — не помня точно — може просителтъ да се освободи отъ заплащането на тая сума, безъ да се иска мнението на Финансовото министерство. Отъ общинското удостоверение се вижда, че лицето е на 74 години. Като прегледахъ преди малко преписката, видѣхъ, че това лице има едно лозе отъ единъ декаръ и 750 кв. метра и отъ него получава годишенъ доходъ 150 л. Единъ краенъ беднякъ, който се поддържа отъ сестра си. При тия данни г. финансовиятъ министъръ не ще даде другъ отговоръ, освенъ да се опрости тая сума. Ако речемъ да пращаме тая преписка, тогава държавата ще изхарчи повече, отколкото иска да му опростимъ. И затуй моля да се приеме решението на прошектарната комисия.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни да се опрости на Теохари Патишевъ отъ гр. Варна, сумата 4.642.49 л., неизплатенъ данѣкъ до края на 1921 г., . . .

Министър П. Тодоровъ: (Къмъ Х. Мирски) Вне казахте, че се касае за 1.000 л., а тукъ се говори за хиляди.

Н. Падаревъ (д.сг.): Може ли така?

Министър П. Тодоровъ: Щомъ сме взели едно решение и то не се спазва отъ прошектарната комисия, разбира се, може! Понеже г. Мирски знае случая или най-малко смѣта, че удостоверението е по-важно отколкото мнението на Финансовото министерство — да върви! И най-сетне, като докладвате, кажете, че сумата е 4.000 л., а не 1.600 л.

А. Сталийски (д.сг.): Туй е отъ старитѣ решения.

Председателстващ Н. Найденов: Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни съ предложението на комисията, така както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Н. Падаревъ (д.сг.) и други: Меншество е.

Председателстващ Н. Найденов: Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѫ съгласни съ предложението на комисията, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва прошение № 387 отъ списѣкъ П.

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): Подадено е прошение отъ Никола Поповъ Георгиевъ, замѣстникъ-воененъ прокуроръ при Пловдивския воененъ съдъ, който по силата на закона за дневни пари на сѣдинѣтъ по военно-сѣдебното ведомство, публикуванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ бр. 149 отъ 1923 г., е получилъ за м. м. май и юний 1922 г. дневни пари 1.830 л., която сума се иска отъ него да повърне на държавата съгласно чл. 6 отъ закона за измѣнение и допълнение на закона за бюджета на държавата за 1922/1923 финансова година. Предъ видъ на това, че е получилъ тая сума по силата на единъ действующъ законъ, той моли тя да не му се иска да я върне обратно.

И. Хрелопановъ (д.сг.): Какво е решила комисията?

Докладчикъ В. Мариновъ (с.д.): Да се опрости, да не се събира.

И. Хрелопановъ (д.сг.): Колко е сумата?

Докладчик В. Маринов (с.д): 1.880 л.

Н. Падарев (д.сг): Какво е съображението на комисията?

Докладчик В. Маринов (с.д): Да се опрости.

Н. Падарев (д.сг): Това е решението, а какво е съображението?

С. Костурков (д.сг): Това сме го решили, за десетки хора мина. Сега изключение искате!

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Крумъ Славовъ.

К. Славов (с.д): Г. г. народни представители! Няколко думи по този въпрос. Тъ сж четири случая.

И. Петров (д.сг): Не сж четири случая, а 24. Този въпрос го решихме — на повече от 20 души опростихме.

К. Славов (с.д): Въ комисията?

И. Петров (д.сг): Тукъ, тукъ, въ пленума.

К. Славов (с.д): Прави впечатление — случайно ми липсва този списък — че като се вгледате въ неудовлетворените молби, ще се натъкнете на такива случаи на стискане държавната кесия, които се отнасят за 300—400 л., и то за инвалиди даже, при които случаи здравият разум налага тия молби да бъдат уважени. Сега конкретно тази молба се касае за сждия въ Пловдивския военен сждъ; други — за членове въ военни сждилища и пр., които неправилно сж получили дневни пари не въ време на войната даже, а въ последствие. Тия хора и днес сж на служба, тъ сж юристи — сждии, председатели на сждъ — и се касае за едни за 930 л., за други за 1.880 л. и пр. Това опрощаване, споредъ моето разбиране и споредъ разбирането на Камарата, трбва да бъде обидно. Мене ми е чудно, защо тъзи, които сж подали заявления, които сж сждии, юристи, правятъ въпросъ и искатъ да имъ се опростятъ неправилно получени дневни пари, когато редица молби стоятъ неудовлетворени, които по една практика не се докладватъ въ пленума. Азъ бихъ молилъ да не се създава този некрасивъ прецедентъ и да не се поощрява тази некрасива не само черта, ами тенденция, която, бихъ казалъ, оронва и товъшното достойнство: млади хора, които сж на работа, сж висше образование, да искатъ да имъ се опрощаватъ по 800 л. неправилно получени дневни пари. Азъ смтамъ, че Камарата трбва да осжди тази тенденция.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д.сг): Г. г. народни представители! Има вече 15 случая, които минаха презъ Камарата и по които вземахме решение да се опростятъ сумите. Въпросътъ се касае за следното. Трбвани сж суми по силата на единъ законъ. Въ друшбашко време се гласува другъ единъ законъ съ обратна сила, съ който се каза, че дневни пари, взети отъ държавни служители презъ това и това време, трбва да се поврънатъ. Ние сметнахме, че единъ такъвъ законъ, който е създаденъ съ обратна сила, не може да бъде така изтъкванъ, че трбва тъзи пари да се върнатъ, и затуй решихме въ такива подобни случаи паритъ да не се връщатъ. Паритъ сж изразходвани и ние не можемъ сега да влизаме да обсъждаме дали лицето е въ състояние да ти връща или не. Въпросътъ се реши общо, че паритъ трбва да бъдатъ опростени.

Председателстващ Н. Найденов: Ще положя на гласуване предложението на комисията по заявление № 387, което е: опрощава се на поручикъ Никола Поповъ Георгиевъ, замъстникъ-прокуроръ при Пловдивския воененъ сждъ, сумата 1.880 л., подлежащи на повръщане дневни пари. Моля онъзи г. г. народни представители, които сж съгласни съ това предложение на пропетарната комисия, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва прошение № 396 отъ списъкъ II.

Докладчик В. Маринов (с.д): Прошение отъ Цвѣтана Димитрова отъ Ломъ. Тя е била милосърдна сестра въ болницата презъ балканската война и презъ европейската

война. Представа цѣлъ редъ документи отъ тия болници, съ които удостоверява, че е била тамъ. Като жена, патриотка, велика, тя иска отъ Народното събрание една помощ отъ 40.000 л., за да може да се обзаведе да работи тамъ по дряхарство. Комисията реши да ѝ се отпусне една помощ отъ 5.000 л.

Министъръ П. Тодоровъ: Защо да ѝ се даде?

Докладчик В. Маринов (с.д): Била е сестра милосърдна презъ балканската и европейската война, разстроила си здравето, мъжътъ ѝ умрѣлъ, крайно бедна. Представа цѣлъ редъ документи.

Н. Марковъ (д.сг): Женена ли е тая госпожа?

Докладчик В. Маринов (с.д): Мъжътъ ѝ е умрѣлъ.

Н. Марковъ (д.сг): Не е ли повторно оженена?

Докладчик В. Маринов (с.д): Има удостоверение отъ общината, че е вдовица.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията по заявление № 396 на Цвѣтана Димитрова отъ Ломъ, въ смисълъ: отпуска се на Цвѣтана В. Димитрова отъ гр. Ломъ еднократна държавна помощ въ размѣръ 5.000 л. Моля онъзи г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението на пропетарната комисия, да вдигнатъ ръка. Меншинство, Събранието не приема.

Ще се докладва прошение № 397 отъ списъкъ II.

Докладчик В. Маринов (с.д): Прошение отъ читалище „Пробуда“ въ с. Касъмъ-Куюджукъ, Разградска околия, съ което иска да му се отпусне 30.000 л. помощ за постройка на читалищно здание. Пропетарната комисия реши да му се отпуснатъ 5.000 л. помощ. Въ последствие тая практика се откъсва и се реши подобни преписки да се изпращатъ въ Министерството на народното просвѣщение.

Министъръ П. Тодоровъ: Въ Министерството на благоустройството.

Докладчик В. Маринов (с.д): Решението на комисията е да се отпусне помощта.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване решението на комисията по прошение № 397, списъкъ II, въ смисълъ: отпуска се на читалище „Пробуда“ въ с. Касъмъ-Куюджукъ, Разградска околия, еднократна държавна помощ въ размѣръ 5.000 л. за постройка на читалищно здание и др. Моля онъзи г. г. народни представители, които сж съгласни съ предложението на пропетарната комисия, да вдигнатъ ръка.

Д. Тодоровъ (д.сг): Решението на комисията е да се изпрати преписката въ Министерството на благоустройството.

Докладчик В. Маринов (с.д): Решението на комисията да се отпусне помощ 5.000 л., но после се прие да се изпращатъ всички такива заявления въ Министерството на просвѣтата.

Н. Падарев (д.сг): Има специаленъ кредитъ при Министерството на благоустройството за тъзи помощи.

Председателстващ Н. Найденов: Искате ли думата, г. Падаревъ? Станете, вземете думата, направете предложение. Не мога да гласувамъ само така подказани предложения отъ мѣсто.

Има думата народният представител г. Никола Падаревъ.

Н. Падарев (д.сг): Г. докладчикътъ знае, че въ бюджета на Министерството на благоустройството има специаленъ кредитъ за даване помощи на читалищата за постройка на сгради. Азъ моля комисията да съобщи обрънала ли се е къмъ Министерството на благоустройството.

Докладчик В. Маринов (с.д): Не се е обрънала. Тъ сж отъ първите заявления. Азъ докладвамъ решението на комисията, като ви казвамъ каква е практиката: подобни прошения да се изпращатъ въ съответниятъ министерства.

Министъръ П. Тодоровъ: Изпратете ги направо, защото ги докладвате тук? Само губимъ време.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има предложение да се изпрати това заявление въ Министерството на благоустройството. Моля ония отъ г. г. народнитѣ представители, които сж съгласни съ това предложение, да вдигнатъ ръка. Болшинство. Събранието приема.

Докладчикъ В. Мариновъ (с. д.): По списъкъ II, № 382. Заявление отъ Хаймъ Израилъ Ешкенази отъ гр. Дупница, съ което моли да му се опрости една глоба отъ 6.300 л. по нарушение закона за акцизитѣ. Комисията е решила да се опрости тая сума. Това бѣше въ началото. Сетне Народното събрание реши тия заявления да се изпращатъ въ Финансовото министерство.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ предложението, направено отъ г. докладчика на комисията — да се изпрати това заявление подъ № 382 по списъкъ II, отъ Хаймъ Израилъ Ешкенази, въ Министерството на финанситѣ да даде мнение, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Мариновъ (с. д.): По списъкъ II, № 385. Заявление отъ Дана Н. Гализова отъ гр. Севлиево, учителка. Тя е била туберкуозна и е взела отпускъ за лечение. Въ последствие налуца тая длъжностъ, а и е трѣбвала заплатата отъ пунктовия учителъ, безъ да се справи съ формалноститѣ. Министерството сега иска отъ нея да върне тия пари. Тя моли тая сума отъ 1.563,51 л. да ѝ се опрости, защото била болна отъ туберкулоза. Представява удостоверение отъ Севлиевската градска община и опредѣление отъ пенсионния съветъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване заявлението на Дана Н. Гализова, № 385 отъ списъкъ II. Решението на комисията е да се опрости на сжщата сумата 1.563,51 л. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ решението на комисията, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Понеже нѣма други докладници, а сжщо и председателя на прощатарната комисия, ще минемъ къмъ точка втора отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за измѣнение на чл 8 отъ закона за трудовата повинностъ.

К. Лулчевъ (с. д.): Нѣма кворумъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има.

К. Лулчевъ (д.сг.): Присѣствуватъ 40 депутати.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Азъ отъ тукъ по добре ги броя.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта за измѣнение чл 8 отъ закона за трудовата повинностъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя).

Докладчикъ Р. Василевъ (д.сг.): (Прочита законопроекта изцѣло, съ прибавитѣ, приети на второ четене).

Председателъ: Г. г. народни представители! Постжпило е предложение къмъ чл. 8 въ смисълъ, да се прибави нова алинея за даване помощъ на ония трудоваци, които се припитаватъ само отъ приходитѣ на своя трудъ и които презъ време на изпълнение на трудовата си повинностъ нѣматъ други приходи. Подписано е отъ нужното число народни представители. Вносителъ е г. Хараламби Христовъ.

К. Лулчевъ (с. д.): Не може да се гласува, нѣма кворумъ.

Председателъ: Моля, имаме кворумъ. Има думата г. Хараламби Христовъ да развие предложението си.

Нѣкои отъ лѣвицата: Нѣма кворумъ.

Председателъ: Имаме кворумъ; сега ще дойдатъ г. г. народнитѣ представители, които сж въ бюфета.

П. Стояновъ (д. сг.): Нека дойдатъ, че тогава.

К. Лулчевъ (с. д.): Извикайте ги.

Председателъ: Кворумъ се иска за гласуването.

П. Стояновъ (д. сг.): Кворумъ се иска, за да има заседание.

Председателъ: Заседанието е открито при нужния кворумъ.

А. Буровъ (д.сг.): При гласуването трѣбва да има кворумъ.

П. Стояновъ (д. сг.): Г. Буровъ! Можете ли да го докажете въз основа на правилника и парламентарната практика?

А. Буровъ (д. сг.): Мога да го докажа на сжщото основание, на което Вие можете да го докажете Валпето твърдение.

П. Стояновъ (д.сг.): Текстътъ на правилника е: „Заседанието се открива, когато присѣствуватъ най-малко една трета“. То значи, че всѣкога, когато се конституира, че присѣствуватъ по-малко отъ една трета, не може да има заседание.

А. Буровъ (д.сг.): Ако председателството позволи, можемъ да споримъ по този въпросъ.

Председателъ: Г. Стояновъ! Вие знаете че сж говорили оратори и при 80 души.

А. Буровъ (д.сг.): Въ момента на откриването и при гласуването трѣбва да има кворумъ.

Председателъ: Стари парламентарни дейци сте и знаете, че въ Народното събрание се е говорило и при 30 души, когато е за разиване на предложениа. Когато се касае за гласуване, то е другъ въпросъ.

Моля, г. Христовъ, говорете.

Х. Христовъ (с. д.): Г. г. народни представители! Ние изобщо бѣхме противъ закона за трудовата повинностъ, защото, споредъ насъ, последната е една антиария погловна. Но понеже сега се приема въ Камарата едно измѣнение на закона, хубаво е да се облекчи тежкото положение, което се създава съ този законъ за известна категория хора. Въпросътъ е за работницитѣ. Когато се викатъ на трудова повинностъ работници, които се прехранватъ само отъ своята надница, тѣ се лишаватъ отъ нея. При прилагането на закона, на много мѣста работниятъ свѣтъ протестираше и съ право протестираше срещу този тежкъ данъкъ въ натура. Работникътъ се взема отъ своята работа и се поставя да изпълнява своята трудова повинностъ. Тогава той е лишенъ отъ надницата си и отъ възможността да прехранва и себе си и семейството си, ако има такова. Създава се едно твърде тежко положение за работника. Той ще трѣбва да търси на заемъ пари. Една голѣма несправедливостъ, една голѣма тежестъ за работния свѣтъ е това. И въ иѣкои мѣста общинитѣ сж били принудени на такива работници, които, лишени отъ надницата си, сж нѣмали възможностъ да се прехранватъ, да имъ даватъ по единъ хлѣбъ. Така бѣше решено въ Софийската община. Въ Казанлъкъ било решено да имъ се даватъ по 10 и 15 л. на день. Значи, въпрѣкъ закона, самата практика, самото положение е наложило на известни общини да планатъ единъ видъ на тия работници, на които единствениятъ приходъ е оная надница, която тѣ получаватъ.

Ето защо сега, когато се измѣня законътъ и се предвижда въ тоя законопроектъ единъ фондъ, който ще се образува отъ ония суми, съ които ще се облагатъ тѣзи, които не щатъ, не искатъ да работятъ, . . .

Нѣкои отъ сговориститѣ: „Не искамъ да работиш!“ (Смѣхъ всрѣдъ центъра)

Х. Христовъ (с. д.): . . . съ 50 л. и нагоре, за да работятъ други вмѣсто тѣхъ, и за които, безспорно, трудовата повинностъ ще бѣде твърде лека — за единъ банкеринъ, за единъ търговецъ, за единъ индустриалецъ е нищо да плати 50, 100, 200 л. на день, когато за работника е всичко и се оставя безъ хлѣбъ — азъ правя предложение, отъ този фондъ, който ще се образува, да се дава помощъ на работницитѣ, когато ще се повижаватъ да отбиватъ трудовата си повинностъ. Като правя туй предложение, което

смятам, че е справедливо, което, вярвам, ще одобри и г. Буровъ, който едно време държа тукъ една много хубава речъ, . . .

А. Буровъ (д. сг): Какво ме мѣсите въ тая работа?

Х. Христовъ (с. д): . . . и който се бѣше застъпилъ за социалната справедливостъ, предполагамъ, че то ще бъде гласувано отъ г. г. народнитѣ представители, за да може да се облекчи, при прилагането на тая законъ, тежкото положение на работницитѣ.

Затуй прави предложение къмъ чл. 8-б, дето се казва: „фондътъ се използва за назначаване допълнителенъ технически и административенъ персоналъ за изпълнение на временната трудова повинностъ, за изплащане командировачнитѣ пари“ и пр., да се прибави още „за даване помощи на ония трудоваци, които се препитаватъ само отъ приходитѣ на своя трудъ и които, презъ време изпълнението на трудовата си повинностъ, нѣматъ други приходи“. Това е едно справедливо предложение, което моля да бъде прието отъ Народното събрание.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Г-да! Предложенното, което прави г. Хараламби Христовъ, въ случая не може да бъде предметъ на разискване по този членъ отъ законопроекта. Касае се за извънредна трудова повинностъ. Свикването на жителитѣ въ единъ градъ или въ едно село за тази извънредна трудова повинностъ става по искане на общинитѣ. Въ правилника, който урежда тази служба, е казано изрично, че общинитѣ могатъ да предвиждатъ суми за беднитѣ работници или хората, които сж призвани да отбиятъ трудовата си повинностъ. И, доколкото зная, въ миналото Софийската община даваше такива помощи въ различна форма: въ форма на хлѣбъ, на друга или трета помощъ. Този фондъ, който азъ образувамъ въ случая, е фондъ за техническитѣ пужди при уреждането на временната трудова повинностъ. Ако вие прибавите тази бележка, която г. Христовъ иска да се вмѣкне, съ това ще отнемете всичкитѣ ресурси на този фондъ съ подпомагането на бедни трудоваци и резултатътъ, който се гони — да се даде технически персоналъ за подпомагане главно на селското население при уреждане пжтищата му — нѣма да бъде постигнатъ. Ако вие забележите добре смисъла на този членъ, ще разберете, че градскитѣ общини много малко ще се ползватъ отъ този фондъ, затуй защото всичкитѣ градски общини въ България иматъ свой технически персоналъ и си разпредѣлятъ работата. Това е дадено главно за селскитѣ общини, които не могатъ да използватъ правилно трудовата повинностъ, резултатитѣ на която, обаче, въ много села сж много добри. Защото, ако сте ходили между селата, вие ще сте забележили, че повечето отъ пжтищата въ самитѣ села сж направени отъ тази трудова повинностъ, училища се правятъ съ нея, читалища и общински домове си правятъ. Та ако вие внесемъ въ законопроекта тази бележка, при наличността на оный членъ отъ правилника за временната трудова повинностъ — не си спомнямъ точно кой членъ и нѣмамъ правилника отпреди си, за да се справя — който изрично казва, че общинскитѣ съвети сж длъжни да предвиждатъ суми за беднитѣ — и такива случаи има — и понеже отъ сумитѣ за откупване 70% сж оставени, съгласно правилника, за благоустройствени и за тия цели — за помощи — тогава тѣ ще удовлетворяватъ своитѣ нужди, съгласно правилника, ако общинскитѣ съветъ намѣри това за нужно, отъ тѣзи излишци, които ще имъ останатъ отъ 70% отъ откупната цена и отъ 50% отъ глобитѣ.

Ето защо смятамъ, че така поставенъ въпросътъ, предложението на г. Христовъ става безпредметно и, ако се приеме, ще убие цѣлата целъ, която се гони съ прокарването на тая фондъ. Затуй азъ се противя да се прокара тукъ.

Х. Христовъ (с. д): Да се отчуждаватъ здалия е противоконституционно, а да се отчуждава трудътъ на човѣка не е противоконституционно.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ (д. сг): Азъ взехъ думата само заради това, за да констатирамъ, че предложението на г. Христовъ е

такова, което азъ не само ще подкрѣпя, но бихъ желалъ то да се разпири и върху всички оиѣзи малки собственици земеделци, които иматъ 15—20—30 декара земя, която работятъ, чоплятъ своята собствена земя и отъ този трудъ живѣятъ. Ако такива лица отидатъ да отбиватъ трудовата си повинностъ, нѣма кой да имъ работи земята. Та азъ бихъ направилъ такова предложение, но понеже то засѣга единъ принципъ на задължителностъ, на трето четене ние не можемъ да измѣняваме този принципъ. Азъ бихъ подкрѣпилъ токова едно предложение, ако то се направи, но то трѣбва да мине по надлежния редъ; вѣрвамъ, че ще го подкрѣпятъ и всички. Но ако ние гласуваме Вашето предложение, г. Христовъ, сега, на трето четене, то ще добиемъ тъкмо обратни резултати на тия, които се цѣлятъ съ законопроекта, така както обясни и г. министърътъ. Това искахъ да кажа.

Председателъ: Ще поставя на гласуване предложението на г. Хараламби Христовъ. Чухте въ каквъ смисълъ е то. Той иска къмъ чл. 8-б да се прибави още: „за даване помощи на ония трудоваци, които се препитаватъ само отъ приходитѣ на своя трудъ и които, презъ време изпълнението на трудовата си повинностъ, нѣматъ други приходи“. Оиѣзи отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване цѣлия законопроектъ на трето четене. Ония отъ васъ, които приематъ законопроекта за измѣнение на чл. 8 отъ закона за трудовата повинностъ на трето четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 45, Т. II)

П. Стояновъ (д. сг): Имате ли кворумъ?

Председателъ: Г. Петко Стояновъ! 85 души присѣствуватъ. Провѣрете ги. Недейте само шикашира.

П. Стояновъ (д. сг): Азъ ги провѣрихъ.

Председателъ: Минаваме къмъ третата точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данѣка върху общия доходъ. Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

П. Стояновъ (д. сг): Нѣма кворумъ.

Председателъ: Кворумъ имаме. Кой е виновенъ, обаче, че банкитѣ на лѣвицата сж празни?

Х. Христовъ (с. д): Отъ дѣслищата присѣствуватъ по-малко.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Отъ опозицията присѣствуватъ само 17 души.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията проучи законопроекта и направи измѣненията, които сж изложени въ писменъ докладъ.

П. Стояновъ (д. сг): Г. председателътъ казва, че присѣствуватъ 85 души народни представители, а тѣ сж само 69. Да се запише въ протокола.

И. Лѣкарски (д. сг): Охо, имате грѣшка! Не сж 69.

П. Стояновъ (д. сг): (Къмъ И. Лѣкарски) Елате да ги бронимъ. (Става отъ мѣстото си)

И. Лѣкарски (д. сг): Азъ съмъ съгласенъ.

Председателъ: Моля, г. Стояновъ, стойте на мѣстото си! Какво се бъркате въ работата на председателството?

П. Стояновъ (д. сг): Моля, г. председателю, да пѣмате тукъ работа съ стражари или съ войници? Какъ можете да употребявате израза „Стойте на мѣстото си“?

Председателъ: Ами Парламентътъ ли е това, или какво?

П. Стояновъ (д. сг): „Стойте на мѣстото си“ можете да кажете на хора, които сж полъ Ваша команда, а азъ съмъ тукъ народенъ представителъ и мога да правя всичко. . .

Председателът: Не можете да правите всичко, каквото желаете. Въ Събраниято трябва да има ред и дисциплина, и когато е въпрос за вътрешния ред на Събраниято, длъжни сте да се подчинявате на нарежданията на председателя.

П. Стоянов (д. сг): ... което не ми е забранено по правилника.

А. Сталийски (д. сг): Обаче не всичко.

П. Стоянов (д. сг): А по правилника не ми е забранено да ставамъ.

Председателът: Има кой да провѣрѣва има ли или нѣма кворумъ. Има редъ за това.

П. Стоянов (д. сг): Вие започнахте по солдапки!

Председателът: Да, защото се забравяте.

П. Стоянов (д. сг): Азъ никога не се забравямъ. Протестирамъ противъ Вашия изразъ!

Председателът: За провѣрка на кворума има квестори.

П. Стоянов (д. сг): Назначете ги да провѣрятъ, защото г. Лѣкарски оспорва нѣщо, което не е вѣрно. Какъ може така?

Председателът: Продължавайте, г. докладчикъ.

Х. Христов (с. д): Нека провѣрятъ квесторитъ, г. председателю. Нали казвате, че има квестори за това?

П. Стоянов (д. сг): Азъ казахъ, че присъствуватъ 69 души.

А. Сталийски (д. сг): Хайде на басъ, че не сж 69!

Председателът: (къмъ П. Стояновъ) Ако излѣзатъ още народни представители отъ вашата група, ще останатъ, разбира се, и 55. (Идватъ нѣкои народни представители въ залата)

П. Стоянов (д. сг): Толкова бѣха преди да излѣзатъ наши и преди да влѣзатъ ваши.

И. Лѣкарски (д. сг): 82 бѣха преди да влѣзатъ тѣзи, които сега дойдоха.

П. Петрович (д. сг): И министритъ сж депутати; и тѣхъ трябва да смѣтате.

Председателът: Продължавайте, г. докладчикъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Освенъ тѣзи промѣни, които сж изложени въ доклада на комисията, последната сметка, че се налагатъ и други измѣнения, но, понеже тѣ ще докоснатъ самата система на нашитъ данъци, намѣри се за по-целесобразно таква промѣна да се направятъ следъ едно по-щателно проучване, когато ще бѣде внесенъ новъ законопроектъ за едно окончателно уреждане на нашата данъчна система. Споредъ г. министра на финанситъ, такъвъ законопроектъ ще бѣде представенъ въ Камарата на най-близката сесия. Ето защо и комисията, казвамъ, не отиде по-далеко къмъ нѣкои основни измѣнения.

Ако сж необходими известни обяснения, ще ги дамъ на съответното мѣсто. (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ.“

Председателът: Ще поставя на гласуване заглавието на законопроекта.

П. Стоянов (д. сг): Искамъ да говоря.

Председателът: Имате думата, г. Стояновъ.

К. Кънчев (д. сг): Нѣма публика!

П. Стоянов (д. сг): Извицаяйте, г. Кънчевъ, азъ не искамъ публика, ами искамъ законно да се спазва редътъ.

К. Кънчев (д. сг): Той се спазва.

П. Стоянов (д. сг): И протестирамъ пакъ, че тукъ нѣма кворумъ.

К. Кънчев (д. сг): Повикайте Вашитъ приятели отъ бюфета.

П. Стоянов (д. сг): Азъ не стоя тукъ, за да викамъ хората за кворумъ. За това има председателство. А Вие викайте Вашитъ приятели отъ треноветъ — ако трябва да си говоримъ дързости.

И. Петров (д. сг): Тѣ сж всички тукъ. Ако нашитъ сж по треноветъ, вашитъ къде сж?

Х. Христов (с. д): Опозицията да не е длъжна да ви прави болшинство тукъ? Чудна работа!

Председателът: Моля, тишина, г-да!

П. Стоянов (д. сг): (Отъ трибуната) г. г. народни представители! По законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ, както г. министърътъ настояваше при първото му четене, общи дебати не можахъ да станатъ и не станаха такива, за да станатъ тѣ при второто му четене. И азъ сега вземамъ думата, за да изкажа нѣколко мисли по законопроекта, заради туй защото считамъ, че грѣшкитъ, които сж допуснати съ първата редакция на законопроекта, не сж поправени и отъ комисията. И вследствие на това считамъ тоя начинъ на законодателстване за дефективенъ, негъленъ, неправиленъ. Още когато говорихме при общитъ дебати по бюджета, азъ имахъ случай тогава да обърна вашето внимание върху въпроса за данъка върху общия доходъ и за ония промѣни, които г. министърътъ на финанситъ обещавахе въ своя докладъ къмъ бюджетопроекта, като откриваше графата за реформа на данъка, отъ една страна, и, отъ друга страна, мотивираше възстановлението на поземелния данъкъ. Спомнявате си, че по този поводъ единъ отъ ораторитъ, уважаемиятъ г. Георги Данаиловъ, тукъ, отъ трибуната, направи едно сериозно възражение на искането, което се направи, отъ нѣкои и което направихъ и азъ — да се запази данъкътъ върху общия доходъ и въ него да се направятъ ония нужни промѣни, които времето и обстоятелствата изискватъ, за да стане той единъ сериозенъ данъкъ, правилно разхвърленъ и като се освободи отъ своитъ дефекти, които практиката е установила, да влѣзе въ реда на основнитъ наши прѣжки данъци. Възраженията, които се направиха тогава, че този данъкъ въобще е неподходящъ да бѣде въ нашата система на данъцитъ, сж възражения, които, както виждате, не сподѣли и г. министърътъ на финанситъ, и финансовата комисия, която е прегледала неговия проектъ. И естествено е, че тогавъ се явява въпросътъ: ако тоя данъкъ върху общия доходъ не съответствува на нашата култура, ако тоя данъкъ е градеки данъкъ раг excellence, ако той изисква известни политически и социални предпоставки, каквито въ нашето общество не сж съществуватъ, защо съ него не се ликвидира? Щомъ това не се прави, то знача, че вънъ отъ всички тѣзи съображения за ликвидирането съ този данъкъ, нахвърлени тукъ при общитъ дебати по бюджета, има други съображения, които налагатъ, щото тоя данъкъ да си остане. Обаче това, което е останало отъ този данъкъ по проекта на г. министра и по проекта на комисията, е отъ такъвъ единъ видъ, отъ такава една стойностъ, че азъ считамъ, какво се нанася една голѣма вреда на нашия финансовъ животъ и специално на нашата данъчна система съ внасянето на една такава нестабилностъ, която не съответствува нито на времето, когато това става, нито на нуждитъ на фиска, и главно не съответствува и на системната работа, която тая Камара трябва да прави въ всѣко отношение и преди всичко по отношение на данъцитъ.

Г. г. народни представители! Какво представлява отъ себе си тоя късичекъ проектъ за измѣнение на закона за данъка върху общия доходъ, състоящъ се отъ 30 параграфа, споредъ както го предлага комисията, и отъ 32 параграфа, споредъ както го предлагаше г. министърътъ на финанситъ? Ако въпросътъ бѣше само да се създаде това, което се е създавало, тогава той би билъ много лесенъ. Г. министърътъ на финанситъ и цѣлата Камара изказахме едно

пожелание не, решихме, щото едно ad hoc законодателствуване, каквото се е вършило досега, особено по такива специални материи, каквито са финансовите, да не става чрез закона за бюджета, въ който случай да не се допуска. Какво става въ смислите? Ако се вземем въ онова, което предлага комисията, и въ онова, което предлагаше г. министърът на финансите, явно е, че това законодателствуване ad hoc, което се избягва да се прави съ закона за бюджета, се прави съ този обикновен закон, който е временен. Следователно, въ това отношение едно строителство основано, органическо не се прави и това азъ считамъ като първъ недостатъкъ на законопроекта, който предлага г. министърът на финансите и който е приелъ и финансовата комисия. Защо? Затова, г-да, защото съ тѣзи 30 параграфа, които тукъ са напечатани, се въвеждатъ нови данъци и се разформиратъ съществуващи данъци. Реформира се данъктъ върху общия доходъ — каква е новата реформа, ще видимъ по-после; въвежда се данъкъ върху износната комисионна търговия съ забележка трета къмъ стария чл. 10, § 6 отъ проекта на комисията; въвежда се процентовъ данъкъ занятии съ новата алинея къмъ чл. 12; въвежда се единъ свършено новъ данъкъ върху заплатитъ и тантиментъ; съ преходни постановления на закона се въвежда отново поземелния данъкъ и се създава единъ новъ допълнителенъ поземеленъ данъкъ; най-после накрая се поставятъ едни преходни нареждания за беглика върху овцетъ и козитъ. Щомъ въ 30 параграфа могатъ да се вмъкнатъ 7 такива сериозни постановления, отъ които 4 са за въвършено нови данъци, очевидно е, че въ случая е оперирано на бърза ръка и че въ това отношение не се създава нѣщо сериозно, органическо. Азъ смѣтамъ, че както и да се манипулира, колкото и да е късо времето на Камарата, колкото да са заети г. г. министрите и правителството, въвеждането на единъ поземеленъ данъкъ, който ще достави на държавата 346 милиона лева, не може да стане съ два члена въ една специална глава „преходни нареждания“ и то въ единъ законъ за данъка върху общия доходъ. Това не може да стане отъ гледище на право, отъ гледище на редъ, отъ гледище на пълнота, най-после отъ гледище на зачитане тоя трудъ, който се полага за тоя новъ данъкъ. Това не може да става и заради това, защото както ви е известно, ние имаме единъ репарационенъ данъкъ отъ 20 милиона лева върху земледѣлския приходъ, а имаме и специаленъ законъ за данъка върху земята съ всичкитъ му ония постановления, които ви са известни отъ практиката и които сега ще ме освободитъ отъ задължението да ви ги цитирамъ, съ опредѣленъ обектъ на данъка, съ опредѣлена операция на разпредѣленето, съ опредѣлени елементи, които се иматъ предъ видъ за изчисляването приходитъ отъ всѣка култура и всѣки парцелъ земя и т. н. Всичко това да се сведе въ едни преходни нареждания въ единъ членъ, това отъ гледище на правото е абсолютно недопустимо. Това е първото възражение, което азъ правя.

По-нататъкъ, г-да, казва се: понеже обектъ на този данъкъ е общиятъ доходъ, у насъ данъкъ върху общия доходъ не може да съществува, макаръ този данъкъ да се отдалечи отъ онова, което бѣше направено въ 1919/1920 г. Вие сте чели, ние се твърде често, че тоя данъкъ е невъзможенъ, че тоя данъкъ е извънредно тежъкъ, че той излага населението на преследване отъ страна на фискалната власт; отъ друга страна, опредѣлиха се такива размѣри на данъка, които са абсолютно непоносими и невъзможни. Азъ съмъ увѣренъ, г-да, че никой отъ всички ония, които се намиратъ въ контактъ съ маситъ, съ данъкоплатцитъ, не може да отрече, че не съществува доволство отъ данъка върху общия доходъ. Това е единъ фактъ, който никой не може да го отрече. Този, който е билъ въ контактъ съ маситъ, знае, че това е така. Обаче тоя фактъ явява ли се основание за правителството, за Камарата, която мисли и промишлява върху фискалнитъ въпроси и на първо мѣсто върху данъчнитъ въпроси, за да се посегне върху цѣлата данъчна система и да се компрометира данъктъ върху общия доходъ? Азъ отговарямъ на тоя въпросъ отрицателно. Защо? Защото, г. г. народни представители, законитъ за данъка върху общия доходъ представлява отъ себе си едно фискално законодателствуване, което за първъ пътъ се създаде, и което като дойде въ допиране съ живота, показва своитъ дефекти. И заради това, ако трѣбва въ случая да се справимъ съ тоя общъ лъвикъ срещу данъка върху общия доходъ, трѣбваше да се видятъ кон са именно дефектитъ на този данъкъ, за да могатъ да се поправятъ, и, следователно, да се действа така, както иска живостъ съ своитъ нужди. Когато се създаде този

данъкъ първоначално — сетапниятъ не е въ онзи видъ, както той първоначално се създаде — той се създаде като една допълнителна такса върху онова, което съ съществуващитъ прѣки данъци дотогава се събиратъ. Тогава както комисията, така и Народното събрание имаша като прототипъ френския законъ отъ 1914 г. съ неговитъ измѣнения отъ 1916 г., който законъ отъ 25 члена се създаде съ френския законъ за бюджета отъ 1914 г. И той се създаде заради това, защото опасността отъ война бѣше близка. Французитъ до тогава бѣха обсъждали повече отъ 43 проекта за подоходно облагане на различни министри, изходящи отъ различни политически течения, и държавата здраво на реалната система на облагането, която не познава личности, а познава приходи, и по тоя начинъ се държеше на принципа на френската революция: да не се взематъ данѣци по лицепритието спрямо всѣкого, едно, а да се взематъ данѣци по отношение на онова, което всѣки единъ може да има налице, безъ да се има предъ видъ кой се разпорежда съ него. Тая традиция на френската практика воднага престава предъ голѣмата фискална опасност, която се яви въ 1914 г. Защо? Затова, защото реалнитъ данѣци съ своята неподвижност, съ своята нееластичност и съ своята несправедливост, — защото не вземаха предъ видъ специалнитъ условия, при които всѣки единъ данѣкоплатецъ се намира — се указаха невъзможни нито да дадатъ доходи на държавата, нито да се разпредѣли правилно между данъкоплатцитъ данѣчното бреме, което се събираше на момента. Личното облагане си пробиваше пътъ въпрѣки тая здрава, консервативна, мячно-проходима фискална традиция. Положението бѣше доведено до тамъ, че страната на най-голѣмата лична култура, на традициитъ и на ежедневнитъ борби за усилването на личнитъ права, Французката република имаше по-назадничавъ, по-консервативна данѣчна система, отколкото пруската монархия, която заплашваше свѣта съ своята сила и съ безправие, което тя прѣскаше не само въ своята територия, не само въ империята, а нѣщо повече — заплашваше въшния свѣтъ. Защо ставаше всичко това? Французитъ не можаха да останатъ върху базата на реалното облагане. Защото трѣбваша доходи и главно справедливи доходи. Проектътъ на Кайо за преобрѣщане на прѣкиятъ данѣци отъ реални въ лично-подоходни, по седулярната система заимствувана въ голѣма степенъ отъ английския подоходенъ данъкъ, не можѣ да бѣде прокаранъ, защото политическитъ complicationи, тъй чести въ Франция, поставиха представителитъ на тая реформа въ едно специално положение, а заедно съ това отложиха и тѣхното дѣло. Въ 1914 г. и въ 1916 г. се въведе лично подоходния данъкъ и трѣбваше да се въведе като sur taxe, като една допълнителна такса върху всички приходи. Тая механическа система французитъ трѣбваше да намѣрятъ като единственъ компромисъ въ оня моментъ. И българската държава не можеше да приеме въ 1919/1920 г. друга система, освенъ французката, защото тя бѣше най-близка до онова, което имаме въ оня моментъ. Е добре, тази система после, подъ тежестта на живота, се измѣни. Министъръ Турлаковъ преобрѣна подоходния данъкъ отъ допълнителенъ въ главенъ данъкъ, като ликвидираше съ основнитъ реални данѣци или пъкъ ги отдаваше отчасти въ разпорѣждане на общинитъ. И затова именно ние не можехме да претендираме нито тогава, нито сега при това законодателство, което имаме въ лицето на закона за данъка върху общия доходъ, че ние имаме единъ прогресивно-подоходенъ личенъ данъкъ. Затова защото, както при установяването на отдѣлнитъ видове приходи, така и при тѣхното събиране, ние нѣмахме онази сложност, онова анонсиране въ свързка съ личното положение на всѣки данъкоплатецъ, положение, което законитъ на германскитъ държави, а въ голѣма степенъ и проектътъ на Кайо приемаха като право, а трѣбваше да се задоволимъ съ онова, което за известно време можеше да задоволява нуждитъ.

Ето, това е основниятъ дефектъ на нашия законъ. Той не е законъ за подоходно-прогресивния данъкъ, а е законъ за данъка върху общия доходъ, който се установява съобразно съ това, което ще покаже гражданинътъ като доходъ и което се допълня чрезъ нормитъ, които са предвидени въ чл. 13, отъ представителитъ на фиска. И ако, г. г. народни представители, днесъ има лъвикъ срещу данъка върху общия доходъ, то не се дължи на туй, че въ България има прогресивно-подоходно облагане или че е направенъ въ България опитъ да се въведе прогресивно-подоходно облагане, но затова, защото приетиятъ начинъ на прилагане на подоходното облагане е абсолютно негоденъ. Защо? Ами стига само да погледнете чл. 13 отъ закона за

прогресивно-подоходния данък, вие ще видите, че въ основата на издирването на дохода на данъкоплатеца сж поставени законни презумпции. Събира се една комисия при одобрението за прехвърлянето на Министерството на финансите и определят: отъ една крава ще има такъв сръден доход; отъ единъ волъ ще има сръдно такъв доход; отъ единъ декаръ земя сж еди-каква сж култура ще има еди-какъв сж доход и пр. и пр. Това е едно механизирание на единъ живъ процесъ за установяване индивидуално какъвъ е истинският доход на всеки единъ данъкоплатецъ; това е поставянето на една легална презумпция въ основата на едно законодателство за отношение между фиска и гражданина. Всъкога легалните презумпции въ всъко законодателствование, въ всъка една правна сфера сж имали отрицателни страни, а въ областта на финансовитъ отношения тази система има най-големитъ си дефекти. Защо? Защото при легалната презумпция се определя, че сръдният доходъ отъ едно добиче е отъ еди-какъв сж размъръ, когато не ще съмнение, като се има предъ видъ къде се намира това добиче и кой стопанинъ го отглежда, доходътъ се мѣнява. Ако вие желаете да установите истинският доходъ на гражданина и да го обложите съобразно съ тоя доходъ, вие не можете да вземете за мѣрило дохода отъ едно стопанство въ планината и съобразно съ това мѣрило да облагате и стопанствата въ долината и обратно. Така щото приемайки въ основата на изчислението на дохода системата на легалните презумпции, съ това подоходното облагане съвършено изчезва и ние имаме единъ данък, чийто размъръ зависи изцѣло отъ фискалната администрация. И на второ мѣсто, ако има дефектъ въ прилагането на тая система на облагане, той се заключаваша въ това, че г. министърътъ на финансите не разполага съ една администрация, която да може да се приближи до данъкоплатеца и да осъществи поне мисълта на законодателя, ако не да приложи закона въ неговия разумъ. И ако има повикъ срещу закона за подоходното облагане, г-да, това се дължи на обстоятелството, че властите, които сж прилагали този законъ досега, сж влагали произволъ и лицемерие при прилагането му. Защото азъ знамъ подобни случаи. Двама братя живѣли въ едно стопанство, следъ смъртта на своя баща раздѣлятъ бащиния си имотъ по равно; имайки единъ и сжщи имоти, работейки почти съ единъ и сжщъ живъ и мъртавъ инвентаръ и, следователно, имайки единъ и сжщъ доходъ, само заради това, защото единиятъ е билъ земледѣлецъ и се е числил въ дружба, а другиятъ не е желалъ да се числи въ дружба или се числил въ друга политическа партия, отношението между данъка на едина братъ и данъка на другия братъ е 1 : 10 и 1 : 12. Като се явява това единъ отъ основнитъ дефекти за прилагането на закона за данъка върху общия доходъ, трѣбваше то да се атакува и трѣбваше да се създаде процедура, по силата на която да има обективна възможностъ въ всеки единъ моментъ да се установи за всъкого едног индивидуално какъвъ е неговиятъ доходъ. Защото оставайки легалната презумпция при определянето на дохода и давайки право на всеки единъ финансовъ агентъ или на началникъ да определя дохода на данъкоплатеца — напр., че г. Коста Николовъ нѣма такъв доходъ, какъвто е декларирали, а има десетъ пѣти повече — и липсвайки го отъ всъкаква възможностъ да обжалва, смѣтамъ, че ние имаме предъ себе си не едно подоходно облагане, а имаме единъ произволъ узаконенъ съ нардебитъ въ закона.

Н. Николовъ (д. ст.): Защо вземате мене за примѣръ.

П. Стояновъ (д. ст.): Защото си най-бедния. — Това съмъ смѣталъ и смѣтамъ, г-да, като основенъ дефектъ на тоя данъкъ и заради това, ако трѣбваше да се ревизира законътъ за данъка върху общия доходъ, то реформаторитъ трѣбваше да се спре преди всичко на това — да даде гаранция на данъкоплатеца, че ще се намѣри истинскиятъ му доходъ и че при всъка една манипулация, която върви въ противовесъ на неговитъ интереси, той ще може да рекламира своевременно и да установи предъ единъ безпристрастенъ судия съ достовѣрни данни данъкъ, който следва да плаща възъ основа на онова, което има и което изработва. Но вмѣсто да се спре и комисията и г. министърътъ на финансите на тая страна на въпроса, да се даде единъ подоходенъ данъкъ било по седуларната система на английската или на французката практика, било по глобалната система на Прусия и Бавария, било по глобалната система на Унгария (отъ 1914 г. насамъ унгарцитъ направиха основни промѣни на своитъ преки данъци и

днесъ иматъ единъ великолепенъ законъ за данъка върху общия доходъ), ние имаме компрометиране на самата идея на подоходното облагане, защото иначе азъ не мога да разбера законопроекта, който сега обсъждаме. И затова именно се твърдише и се изтъкваше тукъ, че нѣма въ нашия животъ ония обществени предпоставки, които сж необходими, за да може да се пристъпи къмъ подоходното облагане. Напр. каза се, че нѣмаме достатъчно култура, че у гражданството нѣма съзнание да плаща данъци. Всичко това въ голѣма степенъ е вѣрно. Но, г. г. народни представители, тия работи сж относителни, защото готовността на данъкоплатцитъ да плащатъ своитъ данъци, която е едно голѣмо морално и държавно богатство, е резултатъ на една въковна държавна култура, не на 40-годишна, и не на такава държавна култура, какъто винаги е била нашата, съ най-големни дефекти, които се е центрирала около лични и материални интереси, една държавна култура, която съ своята малка продължителностъ и съ своитъ много малко положителни страни, естествено е, не би могла да създаде такава готовностъ въ данъкоплатцитъ да плащатъ своитъ данъци. Но азъ мога да ви увѣря, г-да, че никѣде доброволно данъкоплатцитъ не си плащатъ данъцитъ, даже и въ Англия, защото данъкъ е тежестъ, защото данъкъ е съкращение на патримониума и на дохода, защото данъкъ е лишение, а всъко лишение всъкога естествено предизвиква резистенция. Не е тамъ центърътъ на тежестта. И ако вие дойдемъ до единъ моментъ, когато всеки е готовъ да отиде при представителя на фиска да си плати данъка, то ми се струва, че това ще бѣде моментътъ, когато нѣма да има нужда отъ данъци. Така че тамъ не е центърътъ на тежестта. Предпоставки сж на друго мѣсто: има ли обективни данни и основания да се твърди, че въ дадения моментъ на стопанско развитие на нашата страна, фискътъ не може веднага да установи на всеки единъ гражданинъ, въ една форма най-близка до действителността, размѣра и качеството на неговия доходъ и въобще да установи размѣра, величината и естеството на платежната му способностъ? Първата предпоставка въ това отношение, г-да, е изчезването на остатъцитъ отъ натуралното стопанство. Тогава когато не се самоудовлетворява производителътъ, тогава когато гражданинътъ не живѣе само съ това, което самъ произвежда, или въ голѣма степенъ отъ това, което той произвежда, тогава въпросътъ въ това отношение е разрешенъ. Защо? Защото всички онова, което той произвежда, е стока, е благо, което има на пазара своята цена, следователно е подъ знаменателя на монетата, подъ знаменателя на цената на пазара и заедно съ това то може да бѣде въ всеки единъ моментъ изчислено, стига само да се установятъ ония основни единици, върху които това, което е произведено, може да се улови, да се обхване. Е добре, българското народно стопанство отдавна вече, особено следъ войната, е изживяло и последнитъ остатѣци на натуралното стопанство. Днесъ всичко струва пари, всичко е сведено къмъ цена, всичко което се яде въ къщи отъ собственото производство, може да се изчисли въ всеки единъ моментъ, и вследствие на това произвеждането на всичко онова, което се явява като резултатъ на стопанска дейностъ, къмъ цена, къмъ монета, е завоевание, което е направено отъ нашето народно стопанство. Важно е да се подхване оня съответенъ моментъ, когато това изчисление може и трѣбва да стане. Ако е вѣрно, че земедѣлското производство не може да позволи изчисляването на добива му, тогава нѣмаше да има подоходенъ данъкъ нито въ Бавария, която е земедѣлска страна, не по-малко и не повече отколкото сме ние, нѣмаше да има подоходенъ данъкъ и въ Вюртембергъ, където хората живѣятъ въ такива планини и стопанства, както и ние, нѣмаше да има подоходенъ данъкъ и въ Унгария, която е много по-близко до насъ. Така щото, това възражение, което се правеше тукъ — че ние нѣмаме обективни условия за въвеждането на подоходенъ данъкъ — е пледоария за реакция въ данъцитъ, е пледоария за освобождаване на известни категории данъкоплатци отъ следващитъ се тѣмъ данъци. Обективнитъ условия съществуватъ, нужно е да се нареди манипулация, нужно е да се подготви администрацията за тоя данъкъ. Ито защо, г. г. народни представители, когато се подбере момента, за изчислението на дохода, когато въ рѣшетъ на представителятъ на фиска не е поставенъ произволъ, да третира човѣка, който трѣбва да плаща на държавата, въ зависимостъ отъ това, какво политическо убеждение има той, какво отношение има лично къмъ представителя на фиска, тогава естествено е, че такива злоупотреби не могатъ да станатъ и подоходниятъ

данъкът у насъ ще бъде едно основно завоевание въ нашата данъчна система. Съзнанието на дългъ, г-да, съзнанието на зависимостъ къмъ фиска не е съзнание, което се ражда у гражданитѣ, а е съзнание, което трѣбва да се култивира отъ държавата. Държавата, въ лицето на своитѣ представители и на своитѣ учреждения, трѣбва да се издигне въ своята безпристрастностъ, въ съзнанието на своя дългъ спрямо гражданитѣ, въ своята пълна годностъ въ всѣки единъ моментъ да бъде въ услуга на гражданството, и тогава ще има на среща си тоя голѣмъ капиталъ — съзнанието у гражданството само да иде къмъ фиска и къмъ неговитѣ представители за да изплати своя данъкъ.

Вторъ единъ дефектъ, който има въ нашия подоходен данъкъ и който не виждамъ да се премахва съ законопроекта, е тази безсмислена система всички данъкоплатци да подаватъ декларации. Тя се въведе първоначално, когато данъкътъ върху общия доходъ бѣше единъ данъкъ суперпрозе, когато той засѣгаше малко хора, но когато стана данъкъ основенъ, трѣбваше да се измѣни. И сега, когато се измѣнява закона за този данъкъ, това, което бѣ пропуснато тогава да се направи, днесъ трѣбваше да се направи. У насъ декларационната система е задължителна за всички. Даже въ Англия това не е така, защото данъкоплатецътъ тамъ има свободата или да направи своята писмена декларация, или да се яви предъ фискалния чиновникъ или предъ комисията и да направи своята изповѣдь, която придружава съ тържествена клетва или обещание, че ще носи послѣдствията за това, което е казалъ. Въ други страни, където се практикува подоходниятъ данъкъ много по-отдавна и където иматъ сѣмнитѣ условия, каквито имаме ние днесъ въ България (доставляватъ храни, брашна, животински произведения, тютюнъ и оръжъ на свѣтовния пазаръ и ценитѣ на производството на земеделѣе, на индустрия и занаятчиство не се опредѣлятъ отъ мѣстнитѣ условия, а се опредѣлятъ отъ тържищнитѣ условия на голѣмия свѣтовенъ пазаръ), се освобождаватъ нѣкои данъкоплатци отъ подаване декларация. Напр. въ Бавария, ония които тѣматъ годишенъ доходъ 2.000 марки, сж освободени отъ подаване на декларация. Въ Саксония, дето се практикува най-напредъ подоходниятъ данъкъ, данъкоплатцитѣ, които нѣматъ повече отъ 1.600 марки чистъ доходъ, не подаватъ декларация. Тѣ не сж освободени отъ плащане на данъкъ, както въ Бавария сж освободени отъ плащане на данъкъ ония, които не получаватъ повече отъ 600 марки годишенъ доходъ, а ги освобождаватъ отъ подаване на декларация. Въ Пруссия, класическата страна на реда и дисциплината и дето както казвахе г. Данайловъ, подоходниятъ данъкъ е само градски, а не и селски, тамъ сж освободени отъ подаване на декларация ония данъкоплатци, които нѣматъ повече отъ 3.000 марки годишенъ доходъ. Тамъ екзистенцъ минимумътъ е 900 марки. Всички ония, доходитѣ на които се движатъ между 900 и 3.000 л., се явяватъ предъ респективния фискаленъ чиновникъ, предъ респективната комисия и изповѣдватъ това, което могатъ да дадатъ, въ декларация, но това е факултативно: онѣзи, които не желаятъ да подаватъ декларация, отиватъ и изповѣдватъ доходитѣ си. По тоя начинъ се освобождава де да си е народътъ отъ подаване декларация. И това е много по-добре. Защо? Затова защото въ това отношение личното съприкосновение на данъкоплатеца съ представителя на фиска и съ изборнитѣ представители на данъкоплатцитѣ, които участвуватъ въ комисията при опредѣляне на данъка, поставя човѣка въ допирание съ онѣзи, които плащатъ данъкъ като него, упражняващи вниманието си като него въ неговото мѣстожителство, иматъ всичкитѣ основания да приематъ неговата изповѣдь и да я проверятъ тутакси. Въ добавъкъ къмъ това — както е въ баварската и пруската данъчна система — всички кметове сж задължени по закона — въ нашия законъ нѣма следа отъ това — ежегодно, три месеца преди да настѣпн сроктътъ, когато трѣбва да се подава декларация — освенъ за ония, които желаятъ да изповѣдватъ доходитѣ си, които се движатъ въ тѣя норми, които споменахъ по-горе — всички кметове казвамъ, сж длѣжни да съставятъ списъци на лицата, които миналата година сж подали декларация, и на лицата, които общинското управление, по свое усмотрение, вижда, че тая година трѣбва да подадатъ декларация, макаръ че миналата година не сж подали, затуй понеже сж се измѣнили тѣхнитѣ стопански условия, тѣхнитѣ доходи сж се увеличили или пъкъ сж се преселили отъ друга община и, следователно, сж лица, които лѣтъ не сж подали декларация, но днесъ, поради своето имуществено състояние, трѣбва да подадатъ. Въз основа на тѣя лични фискитѣ, въ лицето на своитѣ агенти, фискалнитѣ чиновници, всѣкога е въ пълна известностъ на онзи който следва да

плаща данъкъ, който може да бъде привлеченъ къмъ плащане на данъкъ, и има всичкитѣ данни, за да припуди лицето, което трѣбва да плаща данъкъ, да се яви и да направи своята изповѣдь.

На трето мѣсто, тамъ, е приложенъ единъ другъ принципъ, г-да — тамъ е приложенъ принципътъ на самооблагането. Фискалнитѣ чиновникъ тамъ не е монополистъ, който като се срещне съ бай Ивана, може да му опредѣли, че има доходъ 40 хиляди лева, а като се срещне съ бай Драгана, може да му опредѣли доходъ само 4 хиляди лева. Тамъ всички данъкоплатци се третиратъ отъ закона и отъ традицията като солидарно единъ видъ задължени, макаръ че туй въ правно отношение не е така уредено — солидарна отговорностъ въ плащането на данъцитѣ нѣма — но данъкоплатцитѣ солидарно сж задължени да спомогатъ фиска въ имуществено отношение. Защото хората тамъ иматъ съзнание, че ако единъ данъкоплатецъ би скрилъ частъ отъ доходитѣ си, ако би ги деклариралъ въ по-малко, съответниятъ дълъ, който той трѣбва да вземе отъ данъчното бреме, ще остане незаплатенъ и фискалнитѣ министри ще бъде принуденъ да го потърси отъ друго мѣсто, т. е. да засѣга други лица и да въвежда нови данъци. Следователно, всички сж заинтересовани отъ измѣнението на данъчната система и въ търсене на данъчни ресурси всички гледатъ да изчерпятъ съществуващитѣ ресурси въ пълния имъ размѣръ. И това какъ става? Представителитѣ на всѣка професия, на всѣки кварталъ, на всѣко населено мѣсто сж на лице, тѣ съставлятъ болшинството въ всички онѣзи комисии и въ всички онѣзи действия, които трѣбва да се вършатъ по издирването на данъкоплатцитѣ и по установяването размѣра на тѣхния доходъ. Това ние го нѣмаме. И естественъ ще бъде повикътъ, г-да, когато онова, което азъ съмъ добилъ отъ моята явва, се умножава на 8, а онова, което е получилъ господинътъ, който се числи тамъ или тамъ, се умножава на две; естественъ ще бъде казвамъ, повикътъ, защото, по закона, това е оставено изключително въ рѣшетъ на г. г. представителитѣ на фиска. Това не се измѣня; макаръ че сега се ограничава данъкътъ върху общия доходъ и остава само за онѣзи, които не упражняватъ земеделско занаятие, този производъ си остава. И ако ние днесъ, съ въвеждане данъка върху земята, искаме да се избавимъ отъ този повикъ въ селото, то въ града този повикъ ще остане. Законътъ крещи съ своитѣ недостатѣци — тѣ трѣбва да бъдатъ премахнати. А това значи именно тази страна на работата да бъде взета предъ видъ. Защото ако ние обложимъ занаятчицата елимако съ банкерица, или приблизително съ толкова, съ колкото е обложенъ банкерицата, или не държимъ смѣтка за съотношението между това, което занаятчицата изработва, и онова, което изработва онзи, който упражнява свободна професия въ града, и онзи, който спекулира, който върши спекулативна търговия, ако и тамъ не установимъ, тѣзи обективни начини на имущественитѣ платежни способности на всѣжко едно, вие съ туй не сте поправили данъка макаръ че сте го ограничили само за градското население.

Така че — искамъ да заключа, понеже времето ми е много малко и не ще мога сега да се изкажа, ще взема думата по другъ членъ, за да си довърна мисълта — искамъ да кажа едно нѣщо, г-да: съ тази система на законодателствуване, която се въвежда тукъ, като се въвеждатъ четири нови данъци и ставатъ седемъ основнитѣ реформи, отъ които седмата е само за беглика върху козитѣ и овцитѣ, съ този начинъ на законодателствуване, казвамъ, основнитѣ дефекти на нашия данъкъ върху общия доходъ не се поправятъ: отстраняватъ се, така да се каже, гърмътъ и мълнията отъ селото, за да останатъ въ града.

Но азъ питамъ, върно ли е, че сега данъкътъ върху общия доходъ — както остава тукъ, както се вижда отъ това, което се чете — става само градски данъкъ, а селски данъкъ остава поземелниятъ данъкъ? Не е върно, защото поземелниятъ данъкъ ще засегне земята, а пъкъ тя е и въ селото, и въ града. И азъ ви питамъ: онѣзи граждани или онѣзи селяни, които упражняватъ и земеделско занаятие, и търговия, два данъка ли ще плащатъ — поземеленъ данъкъ и данъкъ върху общия доходъ?

И. Петровъ (д. сг): Разбира се.

П. Стояновъ (д. сг): Значи вие ще отидете и въ града да парпелирате дохода, за да вземете повечето отъ онова, което дава земята, и да оставите онова, което иде отъ занаятието, въ по-малко. Така ли е? Значи вие отивате да

нарушите основния принцип на едноличността, на общността в облагането; значи вие деградирате данъка за цялото население, защото коопница сж ония, които не владяват земя и не добиват никакви доходи от земята; всички граждани има лозе, ако нима лозе, има ливада, има градина.

И. Петровъ (д.сг): Въ София колко души сж?

П. Стояновъ (д.сг): Това Ваше възражение, г. Петровъ, по-скоро Ви съкрушава. Азъ знамъ, че въ София нима милиона такива, но не е въпросъ за София. Азъ не говоря за София, а говоря за България.

И. Петровъ (д.сг): Значи малцина сж.

С. Костурковъ (д.сг): Кои сж малцина?

И. Петровъ (д.сг): Малцина сж тия, които ще засегне законътъ.

С. Костурковъ (д.сг): Кой Ви каза?

И. Петровъ (д.сг): Азъ ви казвамъ.

С. Костурковъ (д.сг): Не е истина.

П. Стояновъ (д.сг): Всички тия, които иматъ половина декаръ лозе или оловна градина или малка ливичка — а това е грамадното болшинство отъ населението въ провинцията, и тия, които сж голѣмата частъ отъ Куру-Багларъ — които ще взематъ утре да засѣятъ, нима мислите, че нима да подпадатъ подъ сѣщия режимъ? И тѣ ще подпадатъ. Следователно, подоходниятъ данѣкъ въ този сѣ видъ, въ който остава въ закона, питамъ, върху колко души ще падне? Като вземете предъ видъ, че сѣ новия чл. 16 се изземватъ всички държавни, обществени служители, всички чиновници по частниятъ банки и катори и се облагатъ сѣ единъ специаленъ данѣкъ, питамъ: туй за кого остава? Очевидно е, че въ това отношение една организеска, една основна мисль нима, г-да, въ тая реформа.

Сега, като казвамъ всичко туй и като виждамъ, че времето твърде бързо напредва, азъ се питамъ: ако предъ данѣчнитъ системи на всички културни народи стои непосредствено реформирането на прѣвнтъ данѣци върху базата на подоходността и личното, синтетичното облагане, защо се деградира едно завоюване въ нашата данѣчна система и защо това деградирание става по единъ такъвъ преходенъ начинъ, безъ да се създаде на негово мѣсто нѣщо сериозно, положително? Азъ смѣтамъ, че дефектитъ, които има подоходното облагане, сж поправими;...

В. Георгиевъ (д.сг): Какъ сж поправими?

П. Стояновъ (д.сг): Азъ говоря и мисля, че ме слушате, г. Ванко Георгиевъ — ... тѣ сж въ областта на разпредѣлението на данѣка и въ дейността на фискалнитъ агенти;...

П. Петровичъ (д.сг): Тѣ сж приказки.

П. Стояновъ (д.сг): Ще Ви кажа дали сж приказки, г. Петровичъ — ... тѣ сж въ областта на чл. чл. 8 и 9, дето се говори за основа, което трѣба да се вземе като показател, като основа за изчисляването и за издирването на дохода на всѣкого едног. Азъ ви питамъ: ако по отношение на декларацията — която сега е задължителна за всички и която не трѣба да бъде задължителна за всички — внесете поправката да бъдатъ задължени фискалния агентъ и респективната комисия, да установятъ точно за всѣкого едног. колко милиграми е добилъ — не только декари е засѣлъ — отъ всѣка отдѣлна култура, какво количество — по-големо или по-малко — е добилъ отъ своя добитѣкъ който той има, ако вие дадете възможностъ да се провѣрва да се установява каква о цената на тия произведени споредъ онова, което е установено на тържището въ даденъ моментъ, нима ли да добиете по-реални, обективни контролируеми данни за дохода на всѣкого едног?

В. Георгиевъ (д.сг): Какъ ще го провѣрите?

П. Стояновъ (д.сг): Г. Георгиевъ! Вие сте отъ село,...

В. Георгиевъ (д.сг): Да.

П. Стояновъ (д.сг): ... вие знаете, че единъ декаръ посѣтъ сж пшеница, при нормални условия, въ вашата Видинска околия, дава, да кажемъ, 12 или 16 кофи. Помножавате го и получавате срѣдното, че единъ декаръ нива ви дава пшеница 120 кгг.

В. Георгиевъ (д.сг): Данѣжътъ шали ще бъде подоходенъ тогава?

П. Стояновъ (д.сг): Азъ ще ви кажа, какво правите вие сега, но не съмъ дошълъ тамъ. Вие ще установите по този начинъ колко декари сж засѣти. Защото, като ги облагате сѣ поземеленъ данѣкъ, не вземате предъ видъ кои декари сж засѣти тая година и кои не, колко сж засѣти сѣ една култура и колко сѣ друга култура, какъ се преминава къмъ една или друга култура, повече или по-малко наложена отъ пазарнитъ условия.

П. Петровичъ (д.сг): Тѣ се деклариратъ въ декларацията.

П. Стояновъ (д.сг): Това го нѣмате сега, а въ поземелния данѣкъ свършено не можете да го нмате. Тамъ вие презумирате: всичката земя толкова ще даде. За всичко това се иска само малко внимание и уважение на селянина или по-добре на гражданина, на данѣкоплатеца, за да бъде свършена тая работа. Тамъ не се изисква абсолютно нищо друго, освенъ годностъ на агента за да служи на населението, а не да го екзекутира.

П. Петровичъ (д.сг): Нѣма го.

В. Георгиевъ (д.сг): Дайте го.

П. Стояновъ (д.сг): Ако не можете да го дадете вие, това е другъ въпросъ.

П. Петровичъ (д.сг): Никой не може да го даде.

П. Стояновъ (д.сг): Недейте поставя на тази база въпроса. Азъ навсѣкжде съмъ казвалъ туй нѣщо, поддържамъ го и ви увѣрявамъ, че имамъ повече поддържатели въ това отношение, че трѣба да оставимъ системата на подоходното облагане сѣ поправкитъ, които ви казахъ. Това, което вие говорите, че го правите сѣ поземелния данѣкъ, вие ще му видите резултатитъ въ едно скоро време.

Сега, почитаемъ г-да, преди да премина на тази тема азъ трѣба да призная, че сѣ тази поправка, която е направена съ забележка трета къмъ чл. 10, цето доходътъ на общи търговски фирми, особено ония, които търгуватъ сѣ специални култури — теза която г. Петровичъ е защищавалъ много лѣти ...

В. Георгиевъ (д.сг): И сѣ храни.

П. Стояновъ (д.сг): — ... сѣ ония култури, които представяватъ масово производство, сега особено ценено на всемирния пазаръ, които желаятъ да скриятъ своя доходъ, свеждатъ своитъ смѣтки къмъ това, че действуватъ на комисионни начала — тѣхниятъ доходъ да се пресмѣта по капитала или оборота — сѣ тази поправка е направено едно добро нововъведение. То липсва въ проекта на т. министра. Това е направено въ комисията и въ това отношение действително има едно подобрене.

Министъръ П. Тодоровъ: Това е идея на Финансовото министерство, но трѣбаше да се обсъди много по-нашироко и затуй я внесохъ сега.

П. Стояновъ (д.сг): Толковъ по-добре; но въ първоначалния проектъ я нѣмаше.

Министъръ П. Тодоровъ: Защото около тази идея се повдигнаха много голѣми въпроси. Вие ги знаете по-добре.

П. Стояновъ (д.сг): Това е едно нововъведение, което има своя резолъ. Но азъ се боя, че ако се взематъ предъ видъ само тѣзи условия, капитала и оборота, това ще бъде свършено недостатъчно.

П. Петровичъ (д.сг): Не само оборота.

П. Стояновъ (д.сг): Да, и аналогията съ други фирми и лѣта.

П. Петровић (д. ср): Тамъ ще се види и печалбата.

П. Стояновъ (д. ср): Аналогията никога не е имала значение и не е давала добри резултати.

П. Петровић (д. ср): Дайте другъ начинъ. Тамъ е голѣмиятъ, болнииятъ въпросъ.

П. Стояновъ (д. ср): Ако, г-да, тоя данѣкъ, шеговата физиономия, споредъ това, което се каза тукъ, не е нищо друго освенъ данѣкъ върху оборота — *impôt sur les chiffres d'affaires* — ако е така, то да се направи данѣкъ върху оборота, т. е. да се признае, че обективни данѣки, за да се обхване печалбата на тѣзи фирми не съществуватъ и вследствие на това да се обложатъ по единъ другъ начинъ съ единъ съвършено специаленъ данѣкъ, както се прави на други мѣста. Азъ ще ви кажа едно тѣй, г. Петровић, че това е недостатъчно, защото въ печалбитѣ на тѣзи фирми главниятъ характеръ не е онова, което нормално се следва като процентъ. Конюнктурата играе голѣма роль. Тѣхниятъ данѣкъ е конюнктураленъ *par excellence*. Той наподобява дохода или печалбитѣ, които се реализиратъ презъ време на война, презъ време на обществени нещастия или депресии. Конюнктуралния характеръ на тѣзи доходи е най-важниятъ. Така че трѣбва да се търсятъ именно тѣзи моменти, които конюнктурата е показала.

П. Петровић (д. ср): Г. Стояновъ! Позволете. Азъ мисля, че ако Вие можете да опредѣлите нормалната печалба на една мѣстна фирма, които можете да контролирате, това е достатъчно сигурно, за да можете да опредѣлите печалбата на чужденцитѣ, които се визиратъ въ този членъ. А тѣзи печалби могатъ да произхождатъ не само поради войни и други обстоятелства. Вземете, напр. реколтата на тютюна презъ 1921 г., която бѣше малка — 15 милиона ктр. — която се продаде буквално на двойна отъ коштуемата цена и която даде на тѣзи фирми грамадна печалба, обаче само мѣстнитѣ фирми се обложиха, а другитѣ не платиха.

П. Стояновъ (д. ср): Азъ ще Ви отговоря на това, общо, а не съ такива конкретни възражения, които Вие правите. Доходитѣ на голѣмитѣ фирми, на голѣмитѣ търговски къщи по тоя законъ не сѫ никакъ точно установени. Защо ми говорите вие за хора, които търкуватъ съ брашно и съ тютюнъ, съ които хора вие сте имали повече работа и ги познавате? Всички голѣми манифактурни и колониални, всички спекулирати и въ всичкитѣ тѣхни печалби отъ началото на 1912/1913 г. конюнктурата е използвана най-решително. Нито една тѣхна декларация не е вѣрна. Тѣ даватъ на агентитѣ на г. министра на финанситѣ декларации за 40—50—100 хиляди лева доходъ. И заради туй у насъ повикътъ въ селата, че въ градоветѣ не се установяватъ истинскитѣ размѣри на доходитѣ, е съвършено умѣстенъ.

Д. Нейковъ (с. д): Това е вѣрно.

П. Стояновъ (д. ср): Това засѣга главно представителитѣ на голѣмата търговия. И тамъ селата сѫ съвършено прави да протестираатъ. Тѣ не сѫ прави, когато говорятъ за занаятчиитѣ и за дребнитѣ търговци, които търкуватъ *en detail* и които сѫ турили или цѣлия сѫ капиталъ въ своята търговия, или сѫ си изляли половината капиталъ поради туй, че не бѣха въ състояние да продължатъ промѣнитѣ, които станаха въ живота. Това е право. Недейте ми повори, че ония, които иматъ голѣми доходи, даже ако не фалшифициратъ своитѣ тефтери, че не търкуватъ на комисионни начала, че правилно декларираатъ своитѣ доходи. Това не е вѣрно. И затуй аналогията, която искате да въведете, не е система, която може да доведе до положителни резултати. Извинете за изразенето, но тукъ е халваджия за боваджия. Не е банкеритѣтъ, който финансира една къща, която търкува съ тютюнъ, който ще даде декларация за да се обложатъ тая фирма. Това не може да бѣде. Сѫщото е и за една търговска фирма, която търкува съ памукъ или съ манифактура — да получатъ данни за нейнитѣ печалби отъ банката. Всичко това е свързано...

Нѣкой отъ лѣво: Съ далавери!

П. Петровић (д. ср): Това е изопачаване на моята мисль, г. Стояновъ. Азъ казахъ чисто и просто, че трѣбва

да се намѣри начинъ, за да се обложатъ. Дайте Вие другъ начинъ.

П. Стояновъ (д. ср): Азъ минавамъ къмъ чл. 12.

Председателъ: И по отдѣлнитѣ ли членове ще говорите, г. Стояновъ?

П. Стояновъ (д. ср): Говоря общо; иначе бихъ вземалъ думата по всѣки членъ отдѣлно.

Председателъ: Най-хубаво е да оставите да си каже думата по всѣки членъ отдѣлно, когато стане тѣхното докладване.

П. Стояновъ (д. ср): Въ чл. 12, г-да, се въвежда единъ съвършено новъ данѣкъ, т. е. той не е новъ, то е много стара система, но се туря нова фирма. Не мога да разбера, защо се туря тази фирма. Казва се: (Чете) „Върху данѣка върху общия доходъ се налагатъ врѣхнини — процентенъ данѣкъ занятието въ размѣръ 50% въ полза на общинитѣ, 20% за окръга, 3% за фонда на сирацитѣ отъ войнитѣ и 5% за търговско-индустриалнитѣ камари“. Защо се прави всичко това? Ако трѣбва да се отмени чл. 12 отъ закона, който се отмени съ бюджета, а именно, че данѣктѣ върху общия доходъ е освободенъ отъ всѣкакви врѣхнини и процентни данѣки, тогава защо трѣбва да се нарече това специаленъ данѣкъ занятието? Какъвъ данѣкъ занятието? Това е общъ доходъ. Какъ може той, защото се взема въ размѣръ на врѣхнинитѣ, да получи друга природа, да претегндра, че като му се туря друго название, добива друга природа? Това не е нищо друго, освенъ данѣкъ върху общия доходъ събиратъ съ 78% врѣхнини повече. И когато поземелниятъ данѣкъ се събира въ размѣръ 123% повече, данѣка върху общия доходъ го взематъ въ размѣръ 78% повече. Очевидно е, ако това се прави, за да се забуди онова, което се прави съ преходнитѣ наредби за поземелни данѣкъ, то е едно покушение съ ново средство. Съ това, че се взематъ врѣхнинитѣ, тѣ си оставатъ врѣхнини; каквито шете да ги наречете, тѣ сѫ врѣхнини; а както се опредѣля тукъ максималниятъ размѣръ 78%, явно е, че въ това отношение известни доходи — това сѫ голѣмитѣ доходи на голѣмата търговия — ще бѣдатъ предѣлно допълнително облагани, и то въ размѣръ на 78%. когато този предѣлъ за поземелния данѣкъ е 123 или 128%.

Обръща ми вниманието новиятъ чл. 16. Съ този чл. 16 се отива още по-нататѣкъ въ деградиратото на данѣка върху общия доходъ. Внася се единъ новъ данѣкъ „върху заплатитѣ, добавѣното възнаграждение и тантиемитѣ на служителитѣ при държавнитѣ, окръжнитѣ и общинскитѣ учреждения, заплатитѣ тантиемитѣ и други възнаграждения на служителитѣ при общественитѣ и частни учреждения“. Какво значи това? Това значи, че личниятъ доходъ на държавнитѣ, общественитѣ и частни служители се подлага на единъ данѣкъ, когато доходътъ е до 50.000 л. — съ 3%, до 100.000 л. — съ 5%, до 150.000 л. — съ 8% до 200.000 л. — съ 12%, и отъ 200.000 л. нагоре — съ 15%. Този данѣкъ се разпредѣля: 60% за държавата, 30% за общината и 10% за окръга.

Г. г. народни представители! Ако има единъ дефектъ въ нашия данѣкъ върху общия доходъ, покрай всичкитѣ ония, които се изложиха, тоя дефектъ е следующиятъ. Нашиятъ законодатель не си е задалъ за целъ нито на времето, когато се въвеждаше провизорно този данѣкъ, нито въ последствие, когато се обрѣна въ основенъ данѣкъ да направи една основна разлика между двата вида доходи: фондиращи доходи и нефондиращи доходи, т. е. между ония доходи които сѫ резултатъ отъ експлоатацията на земя, капиталъ, сграда и занятие, и ония доходи, които идатъ отъ личенъ трудъ. Тия доходи които се визиратъ въ този членъ сѫ доходи отъ личенъ трудъ, т. е. нефондиращи доходи. Досега както рентитѣ на капиталиста, така и заплатата на работника, на държавния служител на развилния, се облагатъ по една и сѫща норма, въ единъ и сѫщи размѣри — достатъчно е доходитѣ да бѣдатъ отъ една и сѫща величина. Това бѣше единъ основенъ дефектъ на тоя данѣкъ. Между дребнитѣ занаятчии и голѣмия банкеръ — азъ неговъ употребявамъ тия думи, безъ да искамъ да демагогувамъ г-да — между голѣмия фабрикантъ и дребния занаятчия, който кѣрпи обуца въ нѣкое кѹше, въ нѣкоя полусрутена барака или сандѣкъ, обрѣнатъ въ лавка, има разлика въ качеството на тѣхния доходъ. Тѣ, доколкото оставатъ да се облагатъ съ тоя данѣкъ, ще продължаватъ да плашатъ по една и сѫща норма. Този основенъ дефектъ на подоходно сѣдуларно облагане се проповѣдаваше по системата въ проекта на Кайо въ Франция съ

въвеждането на допълнителен данък върху имотното състояние: освен данъка върху дохода от земя, от сграда, от капитал, плаща се един допълнителен данък върху стойността на тая земя, на тая сграда, на тоя капитал. Въ Пруссия, въ Бавария, въобще въ всички германски държави има такъв допълнителен данък тъй нареченият *Ergänzungssteuer* — допълнителен данък върху имотното състояние. Гледа се какъв е имотът, каква е неговата стойност: ако е повече от 20.000 марки, както е пруската система, взема се известен процент допълнителен данък и по този начин се прави разлика между доходът, който следва от реализирането, и доходът, който следва от личен труд.

Първата, най-старата английска система имаше този основен дефект, че не въвеждаше тая разлика между фондиран и нефондиран доход, както обикновено е прието да се нарича. Не друг, а това бѣ Асквитъ, който въ 1906 г. въ една реч като министър на финансите при Банерманъ от трибунала призна — а вие знаете колко сѣ консерватори англичанитѣ, даже и когато сѣ революционери, както тия, които управляватъ днесъ — че неосмисляването на това различие въ данъчната система на Англия е единъ основенъ дефектъ, който трѣбва да бѣде поправенъ. И това бѣше основната реформа, която направи въ 1909 г. Лойд Джордж като министър на финансите съ известния свой бюджетъ, който произведе грамадно впечатление въ Англия и цяла Европа и бѣше причината, за да станатъ въ кѣсо време два плати избори за народни представители единъ следъ други. И коя бѣше причината? Англичанитѣ раздѣлиха доходитѣ отъ единъ минимумъ нагоре на две категории — тамъ подоходнитѣ данъкъ се взема отъ 160 лири нагоре; до 160 лири годишенъ доходъ е свободниятъ отъ данъкъ минимумъ. Тѣзи две категории бѣха: неизработенъ доходъ и изработенъ доходъ, т. е. доходъ, който следва отъ рента, сграда и земя, и доходъ, който следва отъ непосредствена работа, като определенитѣ допълнителни облагания за така наречения неизработенъ доходъ сѣ много по-големи. Това е едно завоуване не само на всички модерни, на всички радикални управления, но и на всички консервативни държави, каквито бѣха германскитѣ държави до революцията презъ 1919 г. Това, г-да, ние го нѣмаме у насъ днесъ. Въместо това какво виждаме? Съ тоя чл. 16 ние имаме сравнително едно по-тежко облагане на изработения доходъ отъ неизработения, защото кой влизаатъ тукъ? Държавнитѣ служители, свободнитѣ професии, които се намиратъ въ известна услуга на пѣкото учреждение или частни дружества и т. н. — това сѣ, които подпадатъ подъ облагането. Споредъ таблицата, която имаме въ закона, който се измѣня, напр. този, който е ималъ единъ годишенъ доходъ отъ 50.000 л. — а това е средниятъ доходъ на държавния служител отъ най-високитѣ рангове, именно 45—50 хиляди лева — той трѣбваше да плаща днесъ по таблицата, която имаме: за първитъ 20.000 л. по 2% — 400 л., за следующитѣ 10.000 л. по 3% — 300 л., за следующитѣ 10.000 л. по 4% — 400 л. и за следующитѣ 10.000 л. по 5% — 500 л. или той трѣбваше да плаща всяко 1.600 л.

Р. Василевъ (д. сг): И върху имотитѣ.

П. Стояновъ (д. сг): Азъ ще мина и на този въпросъ — сега оставете тѣзи върху имотитѣ, които вие тукъ сте ги вписали като допълнителенъ данъкъ за платитѣ.

Н. Рачевъ (д. сг): И досега сѣ плащали.

П. Стояновъ (д. сг): Като сте вписали този данъкъ, вие не сте поставили и работницитѣ, които сѣ длѣжни да получаватъ надницитѣ си по ведомостъ по силата на закона за гербовия палогъ, защото тия ведомости трѣбва да се обгербоватъ — иначе се взема глоба въ определенъ размѣръ. Тукъ не сѣ предвидени и така нареченитѣ работническо-месечари. Тѣ ще плащатъ допълнителенъ данъкъ върху заплатата си, тѣ не сѣ изключени отъ това облагане — изключени сѣ държавнитѣ работници, но обикновенитѣ работници не сѣ изключени. Тя, казвамъ, г-да, като оставимъ настрана въпроса за върху имотитѣ, този който получава 50.000 л. годишно, сега ще плаща по 3% — 1.500 л., а по стария законъ трѣбваше да плаща 1.600 л.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Върху имотитѣ?

П. Стояновъ (д. сг): Оставете тѣхъ. — Ако има 40.000 л. годишенъ доходъ, той ще плати данъкъ 1.100 л., а по новата таблица ще плати 1.200 л. По тоя начинъ върху данъ-

кътъ до годишенъ доходъ 100.000 л. — и тукъ има разлика въ облагането, но тя е малка. Разликата въ облагането става голѣма, като се отиде отъ 100.000 л. годишенъ доходъ нагоре. Да видимъ какъвъ данъкъ ще плаща този, който получава 120.000 л. годишна заплата — това не е особено голѣма сума при днешната ни малка валута, това сѣ заплати, които твърде често ги има. Който получава 120.000 л. годишна заплата, той трѣбва да плати по 8% — 9.600 л., а по таблицата на стария законъ той трѣбваше да плати 7.200 л.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Безъ върху имотитѣ.

П. Стояновъ (д. сг): Това го знаемъ — азъ ще кажа това. Но азъ казахъ, че не е направено изключение за работницитѣ — тѣ ще плащатъ върху имотитѣ, защото не сѣ вписани тукъ.

Председателъ: Но тѣ не получаватъ по 120.000 л. годишно.

П. Стояновъ (д. сг): Тѣ не получаватъ 50.000 л. и ще платятъ 3.200 л. въместо 1.500 л. Ония, които иматъ годишенъ доходъ 150.000 л., ще платятъ 12.000 л., а по другата таблица, ако тѣ сѣ банкери, ако вършатъ спекулация и ако сѣ направили една сдѣлка съ агента на властта и деклариратъ по-малкъ доходъ, а именно 150.000 л., тѣ ще платятъ 10.200 л. Обаче държавнитѣ чиновници или инженеритѣ, които работи въ едно голѣмо предприятие, ще трѣбва да плати 12.000 л., защото на тѣхъ заплатитѣ се даватъ по ведомостъ, а на оня спекулантъ не му се дава по ведомостъ. Тукъ трѣбва да отиде единъ добросъвестенъ чиновникъ, който да установи истинския размѣръ на дохода. Макаръ че тукъ може да се опети интересътъ на фиска, обаче не се взематъ мѣрки, за да се подобри персонала. Очевидно е, че тукъ именно е несправедливостта.

Но казва се, че върху данѣма по новия чл. 16 нѣма да се взематъ върху имотитѣ, а върху другия данъкъ ще се взематъ върху имотитѣ. Е добре, но азъ казахъ, това не е направено за работницитѣ, за онѣзи, които иматъ раг ехселенсе изработенъ, нефондиранъ доходъ, които днесъ иматъ заплата, но утрѣ нѣма да намѣрятъ възможностъ да приложатъ своя трудъ, а всички тия колебания сѣ въ тѣхна вреда. Но това сѣ работи на подробностъ. Казва се, че върху имотитѣ нѣма да се взематъ. Досега се вземаха върху имотитѣ, г-да, и бѣше определено до какъвъ размѣръ общината може да взема такъва върху имотитѣ. Следователно, ако общинскитѣ съветъ можеше да нареди своя бюджетъ тъй, както съответствува на условията на общината, той можеше да не прибѣгне до такъва върху имотитѣ. Но ще кажете, че всички обикновено прибѣгватъ до върху имотитѣ. Обаче когато говоримъ за работи по принципъ, това нѣма значение, макаръ фактически да е съвършено върно и то да има своето значение. Но азъ ви питамъ: ако това е така, на какво основание вие, като правите тази реформа — спирамъ се пакъ на това конкретно положение — туряте въ такъва неизгодно положение нефондиранитѣ доходи? Пропускъ ли е това или е умишлено? Ако това е пропускъ, трѣбва да се поправи.

Друго едно нѣщо, което има връзка съ този данъкъ, е процедурата, предвидена въ новия чл. 17, въ който се казва, че всички, които плащатъ надници и заплати, ако не събератъ своевременно данѣма и не го внесатъ на бирнитѣ, отговарятъ като същинскитѣ данѣмоплащачи. Азъ знаа, че г. министърътъ на финансите е получилъ доста протести по това. Азъ мога да прочета и протеста отъ Кнежа, който е адресиранъ и до мене, както и протести отъ други малки градове. Какво значи това разпореждане на закона? То значи, че кондураджията, който има петъ души работници, да съставява ведомостъ, своевременно да вънася данѣмитѣ и да стане бирникъ на държавата. Това значи, че ако той не умѣе да направи правилно изчислението, да бѣде глобенъ и да заплати данѣма въместо работника, който днесъ е тукъ, а утре е на съвършено друго мѣсто. Тоя начинъ на манипулиране и на събиране данѣмитѣ, г-да, може да има значение само по отношение на голѣмитѣ кантори, банки, при събирането на купонния данъкъ и при събирането на данѣма върху таптитѣ. Но да се разпространява това върху малкитѣ, дребнитѣ занаятчии и да се създава такава тежка процедура за онѣзи, които и безъ това сѣ отрудени, за които времето, което ще употребятъ за съставяването на ведомостта, е равносильно съ намаляването на тѣхния заплата, на онова, което тѣ трѣбва да занесатъ въ къщи, тази система е осждителна, тя не бива и не може да се приеме.

Вие си спомняте, че съ указа за утвърждение на $\frac{9}{12}$ се предвиждало едно правило, по силата на което при определянето на данъка търговските книги нямат никакво значение. Аз искамъ да протестирамъ противъ това нововъведение, което тогава се направи. Какво правно значение има днесъ, азъ не зная, затуй защото то е законодателство материално, то е законодателство, което се извърши чрезъ единъ бюджетенъ законъ, и то по силата на чл. 47 и указа и, следователно, неговото естество, като задължително правило, е твърде проблематично и въпросно.

Р. Василевъ (д. ср): То се отмени съ последующъ указъ.

П. Стояновъ (д. ср): А, последующъ указъ имало! Ами ние имаме законъ за задължителното водене на търговските книги. А дотогава, докогато големият и малкият търговецъ, а особено големият търговецъ, не биде заставенъ, не биде наученъ да води правилно своите търговски книги, вие не можете да въвеждате никакви данъци, даже данъкъ занаятие, а камоли подоходенъ данъкъ. Но трѣбва да се взематъ мѣрки въ това отношение, защото ще пострадатъ добросъвестните. А какво значи въ смисълъ това правило, ако биде оставено? То значи премия на недобросъвестността: този който е по-майсторъ да върши своите сѣлки, безъ да ги внася въ една книга, редовно водена и редовно прошнурована, той е, който ще декларира по-малък доходъ, той е, който ще биде обложенъ съ по-малко данъкъ и ще биде възнаграденъ за своята недобросъвестност, а онзи, който е почтенъ търговецъ, който е възпитанъ въ традициите на редовност който знае закона, който почита своите клиенти, своите кредитори и длъжници той води своите книги честно. А почетността е базата на всичко: ще можете да въвеждате какъвто и да е данъкъ ако не се базирате на данни, които ви дава механизъмът на занятието, което упражнява единъ човекъ, а то се изразява въ цифрите, които той внася въ своята книга. И заради туй азъ смѣтамъ, че ако се има предъ видъ, да не се туря това въ основата на събирането и определянето на данъкъ, то би значило едно ново деградирание на нашата данъчна система и отиване въ сферата на произвола на фискални чиновници.

Но и другъ въпросъ се поставя съ това. Въ нашата страна, г-да, има едно земеделско стопанство, за което е много писано и вържато много още ще се пише — стопанството на братъ Харитови „Минкова махала“. То е едно крупно капиталистическо земеделско стопанство, въ което всичко е приведено до най-малките подробности къмъ цифри, къмъ стойности, къмъ цена; тамъ и което се намира въ оборота, и то има своята цена и се внася въ респективната книга по своята стойност. То е земеделско стопанство. Ще го обложите съ данъкъ върху земята или, като едно раз ехселенсе капиталистическо стопанство, поставено върху здравата база на стойността и монетата, ще го обложите съ подоходния данъкъ? Тоя въпросъ вие не сте разрешили. Но ние имаме не само туй стопанство, а и маса такива земеделски стопанства, които стоятъ върху базата на земята и върху продуктите отъ нея, обработватъ ги, даватъ имъ видъ въ сезона, спазватъ сезона използватъ сезонните цени и работятъ на чисто капиталистически основи. Затуй защото тѣзи стопанства съ земеделски стопанства, вие ще ги оставите да бъдатъ обложени съ поземеленъ данъкъ ли? Първо, вие ще загубите твърде много. Фискътъ ще застави тѣзи лица въ това отношение да спратъ своето стопанство върху по-малка площ и заедно съ това да спратъ своето естествено развитие. Така не може. Това трѣбва да се има предъ видъ, а то не е имано предъ видъ. Така че докѣде ще биде данъкътъ върху общия доходъ и откъде се започва поземелниятъ данъкъ, това не е определено нито въ законопроекта, който внесе г. министърътъ, нито въ онова което комисията изработи. А това е също така единъ голѣмъ дефектъ на предлаганата реформа.

Председателъ: (Звъни) Свърши Вие се времето, г. Стояновъ.

П. Стояновъ (д. ср): Моето време, казва г. председателъ, се свърши. Азъ искахъ да ви обърна вниманието и на други обстоятелства, за да видите отъ сведенията, които

Председателъ: Д-ръ Т. КУЛЕВЪ

Секретаръ: И. ХРЕЛОПАНОВЪ

имамъ за подоходния данъкъ, колко въпросътъ е простъ отъ гледището на онова, което трѣбва да се нововведе, за да се рационализира този данъкъ. Но тъй като трѣбва да се разпростра тукъ малко повече, а време нѣмаме, то за да не ме прекъсва г. председателъ, азъ ще говоря по тоя въпросъ тогава, когато ще разискваме върху поземелния налогъ, въ свързка съ това, което се предлага въ преходните разпоредки на законопроекта. Обаче, още сега считамъ за нужно да заявя, че съмъ противъ този начинъ на законодателствуване, съ преходни наредби да се създаватъ данъци. Единъ доходъ, който е оцененъ отъ декларациите, които има г. министърътъ на финансите за селските общини на 10.694.030.946 л., а ако се взематъ нормите отъ 1921/1922 г., и се умножатъ на 16, както постановяватъ стототните преходни наредби тукъ, ние ще имаме единъ доходъ отъ 12 $\frac{1}{2}$ милиарда, надминава ги даже — този земеделски доходъ, който е направенъ по оценките, се поставя подъ режима на преходни наредби. Това не може да биде, г-да. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои съговорители)

Председателъ: Г. г. народни представители! Понеже часътъ е 20, ще трѣбва да се вдигне заседанието. Преди това, обаче, има да ви съобща, че въ бюрото на Народното събрание съ постановили:

Първо, законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда;

Второ, законопроекта за наказанията, които се налагатъ за престъпленията, предвидени въ чл. 155 отъ конституцията;

Трето, законопроекта за изпитателни комисии;

Четвърто, законопроекта за измѣнение на чл. 7 отъ закона за уреждане недвижимата собственост въ новите земи;

Пето, законопроекта за освобождаване отъ общински налогъ, акцизъ и други налози, такси и бери на рибата отъ мѣстенъ произходъ.

За идущото заседание въ понеделникъ предлагамъ на Народното събрание да имаме следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ — продължение разискванията;

2. Второ четене законопроекта за държавните каменно-въглищни мини въ Владайско—Мошинско—Пернишката котловина;

3. Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда;

4. Първо четене законопроекта за създаване на министритъ;

5. Първо четене законопроекта за наказанията, които се налагатъ за престъпленията, предвидени въ чл. 155 отъ конституцията;

6. Първо четене законопроекта за изпитателни комисии;

7. Първо четене законопроекта за измѣнение на чл. 7 отъ закона за уреждане недвижимата собственост въ новите земи;

8. Второ четене бюджета на разходите презъ финансовата 1924/1925 г. на:

а) Министерството на външните работи и на изповѣданията; — продължение разискванията;

б) Министерството на търговията, промишлеността и труда;

в) Министерството на вътрешните работи и народното здраве.

Има думата народниятъ представител г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д. ср): Моля да се поправи дневния редъ въ последната точка — второ четене бюджетопроектите за разходите презъ финансовата 1924/1925 г. а именно: вмѣсто „в) Министерството на вътрешните работи и народното здраве“ да се каже: „в) Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството“, защото той е готовъ.

Председателъ: Добре.

Ония отъ васъ, които приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Заседанието се вдига.

(Вдигнато въ 20 ч. 5 м)

Подпредседателъ: Н. НАЙДЕНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. Антоновъ.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Огр.		Огр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Георги Косовски, Христо Михайлов, Христо Баралиев, Минчо Дяланов, д-ръ Цветан Дяков, Господин Проданов, Рангел Гургутски и Хасан Вояджиев	1735	построй на същото място, по план одобрен от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и възприет от Министерския съвет, да бъде привършено въ срок от 2 години след утвърдението на плана	1739
Питания:		2. Змеевският селско-общински съвет, Старозагорска околия — отпускат се на същия съвет 10 желъзни бракувани релси за направа на мост над р. „Раденска“, безплатно	1739
1. от народния представител Петър Минов до министра на вътрешните работи и народното здраве относително някои инциденти ставали въ Нова-Загора (Съобщение)	1735	3. Михаил Зидаров, от гр. Стара-Загора живущ въ гр. Варна — моли да му се отпусне помощ 1 и 1/2 милиона лева, за да довърши изобретената от него помпа-машина — повръща се заявлението заедно съ цѣлата прописка, за да се назначи нова комисия от опциалисти, която да прегледа заявлението на Михаил Зидаров и се произнесе по неговото искане	1739
2. от народния представител Иван Д. Петров до министър-председателя и министра на народното просвѣщение относително участието активно на някои държавни служители — учители, желъзничари и други — през време на изборитъ за окръжни съветници (Съобщение)	1735	4. Софийското окръжно читалище „Алеко Константинов“ — отпускат се на читалището безплатно от I секция по поддържането на ж. п. линии въ София исканитъ желъзни бракувани релси, ако такива има въ посочената секция или въ количество, каквото Министерството на желъзницитъ смѣтне, че може да даде	1743
3. от народния представител Хараламби Стоянов до министра на войната и министра на правосъдието относително някои инциденти въ Старозагорския затвор (Съобщение)	1735	5. Карнобатската общинска тричленна комисия — моли да ѝ се отпуснат желъзни бракувани релси за направа мостоветъ въ гр. Карнобат — връща се заявлението въ прометарната комисия, за да се направи нужната справка, дали Министерството на желъзницитъ има на разположение такива релси	1744
4. от народнитъ представители Петър Минов и Николай Петрини до министра на вътрешните работи и народното здраве относително някои действия на административни чиновници (Съобщение)	1735	се на наследницитъ на покойния Гико Николчов Шопски, от с. Ново-село, Кюстендилска се на наследницитъ на покойния Гико Николчов Шопски, от с. Ново-село, Кюстендилска околия, убитъ при изпълнение временната си трудова повинност, еднократна държавна помощ въ размѣръ 10.000 л.	1745
5. от народния представител Хараламби Христов до министритъ на земледѣлното и държавнитъ имоти и на финанситъ относително отмѣняване непосилнитъ данъци върху риболовството (Развиване и отговоръ)	1736	7. Димитър Тодоров Дзямбазовъ и жена му Дана Д. Тодорова, от с. Остренъ, Ловешка околия, — опрошава имъ се сумата 1.570 л. неправилно получена наследствена инвалидна пенсия	1745
6. от народния представител Недѣлко Топалов до министра на земледѣлното и държавнитъ имоти — пита какво е станало съ направената от Земледѣлската банка ревизия на земледѣлския синдикатъ въ Чирпанъ, за който се говорило, че ималъ дефицитъ повече отъ половинъ милионъ лева (Развиване и отговоръ)	1738	8. Теохари Патишевъ, от гр. Варна — опрошава му се сумата 4.642.40 л. несплатенитъ данѣкъ до края на 1921 г. по партиди № № 1222/1930 и 1228, II уч. на I варненски държавен бирникъ	1745
Законопроекти:		9. Никола Поповъ Георгиевъ, замѣстникъ-прокуроръ при Пловдивския воененъ съдъ — опрошава му се сумата 1.830 л., подлежащи на повръщане дневни пари	1745
1. за разрешаване на Шуменската, Поповската и Търновската градски общини да сключатъ заеми (Съобщение)	1735	10. Цветана Димитрова, от гр. Ломъ — моли да ѝ се отпусне едноратна държавна помощ въ размѣръ 40.000 л., за да се обзаведе и работи по дрезхарство (Неприето)	1746
2. за измѣнение на чл. 8 отъ закона за трудовата повинност (Трето четене)	1747	11. Читалище „Пробуда“ въ с. Касъмъ-Куюджукъ, Разградска околия — моли да му се отпусне 30.000 л. помощ — заявлението да се изпрати въ Министерството на благоустройството за съответно разпорѣждане	1746
3. за измѣнение и допълнение на закона за данѣка върху общия доходъ (Второ четене — докладване и разискване)	1749	12. Хаймъ Израелъ Ешкенази, от гр. Дунина — моли да му се опрости сумата 6.300 л. глоба по нарушение на закона за акцизитъ — заявлението да се изпрати въ Министерството на финанситъ за мнение	1747
4. за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда (Съобщение)	1756	13. Дана Н. Гализова, учителка, от гр. Севлиево — опрошава ѝ се сумата 1.563.51 л., неправилно получена заплатата като учителка въ с. Ловнидолъ, Севлиевска околия	1747
5. за наказанията, които се налагатъ за престѣпленията, предвидени въ чл. 155 отъ конституцията ((Съобщение)	1756		
6. за изпитателнитъ комисии (Съобщение)	1756		
7. за измѣнение на чл. 7 отъ закона за уреждане подвижната собственостъ въ новитъ земи (Съобщение)	1756		
8. за освобождаване отъ общински налогъ, акцизъ и други налози, такси и берни на рибата отъ мѣстенъ произходъ (Съобщение)	1756		
Прошения отъ:			
1. Управителния съветъ на Българското търговско параходно дружество въ гр. Варна — отстъпва се на Българското търговско параходно дружество въ гр. Варна държавното място, находяще се въ главния входъ на Варненското пристанище, отъ 265.45 кв. м. при граници: отъ изтокъ ул. „Цариградъ“, отъ югъ бул. „Фердинандъ“ и отъ северъ дворъ и постройки на Саркизъ Куюмджиянъ, срещу заплащане стойността му (за застроената и не-застроената частъ) всичко 358.375.50 л. и при условие, щото зданието, което дружеството ще			